

Planul de Dezvoltare al Comunei Hășmaș, Județul Arad

Planul de Dezvoltare al Comunei Hășmaș pentru perioada 2006 – 2010 este instrumentul de planificare și programare care asigură justificarea necesității de finanțare în diverse domenii/sectoare economice și elaborarea unei strategii și a unui program de acțiune pentru următorii cinci ani.

Planul de Dezvoltare a fost elaborat în colaborare cu o serie de instituții județene, precum:

- Direcția Județeană de Statistică Arad,
- Camera de Comerț Industrie și Agricultură,
- Consiliul Județean Arad, etc.

Planul de Dezvoltare a fost corelat cu alte documente de programare elaborate la nivel de județ și comună:

- P.U.G. Hășmaș 2003
- P.A.T.J. Arad 2002
- Suport topografic furnizat de O.J.C.G. Arad
- Raportul Grupurilor de Lucru din cadrul Comitetului Local.
- Seriile bugetare ale CLM Hășmaș.

Structura Planului de Dezvoltare este următoarea:

- Analiza socio-economică a zonei
- Analiza SWOT elaborată pe baza analizei socio-economice
- Strategia de dezvoltare, care cuprinde direcțiile strategice de dezvoltare
- Planul de acțiune pentru următorii cinci ani

► **CUPRINS:**

► **PARTEA I: ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ A ZONEI**

Introducere

- 1.1 Cuvânt introductiv
- 1.2 Dezvoltarea economico-socială analizată din contextul internațional, al Uniunii Europene, respectiv din contextul național.

Cap. 1 Prezentarea generală a comunei Hășmaș

- 1.1 Cadrul geografic.
- 1.2 Momente din istoria comunei.

Cap. 2 Capitalul Natural

- 2.1 Caracteristicile reliefului.
- 2.2 Rețeaua hidrografică
- 2.3 Caracteristici geotehnice
- 2.4 Clima
- 2.5 Flora și fauna
- 2.6 Animalele
- 2.7 Resursele naturale ale solului și subsolului.
- 2.8 Monumente ale naturii
- 2.9 Zone de agrement, odihnă, sport.

Cap. 3 Protecția Mediului

- 3.1 Surse de poluare
- 3.2 Calitatea factorilor de mediu

Cap. 4 Mediul Social - Cultural

- 4.1 Aspecte demografice
- 4.2 Ocrotirea sănătății populației
- 4.3 Asistență socială

Cap. 5 Mediul Economic

- 5.1 Analiza situației economice .
- 5.2 Analiza investițiilor reflectate în bugetului CLM.
- 5.3 Structura ocupațională

Cap.6 Infrastructura

- 6.1 Infrastructura de utilități
- 6.2 Construcții, terenuri.

► PARTEA A II-A: PLANIFICAREA STRATEGICĂ

Cap.1 Ce este planificarea strategică?

Cap.2 Când este necesară planificarea strategică?

Cap.3 Caracteristicile procesului de planificare strategică

Cap.4 Modelul planificării strategice

Cap.5 Viziunea

Cap.6 Misiunea

Cap.7 Obiective

Cap.8 Acte și documente pe baza cărora s-au fixat obiectivele

Cap.9 Analiza S.W.O.T.

► PARTEA A III-A: STRATEGIA DE DEZVOLTARE A ZONEI

► PARTEA A IV- A: PLANUL DE ACȚIUNE

Cap. 1 Considerații generale

Cap. 2 Planul Local de Acțiune

► COMITETUL LOCAL

Grupul de lucru - infrastructură

Grupul de lucru - economic

Grupul de lucru - social

PARTEA I: ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ A ZONEI

Introducere

1.1 Cuvânt introductiv

Comunitățile locale românești, mai ales cele din mediul rural, se confruntă în prezent cu multe probleme, greu de rezolvat în acest moment. Rezolvarea acestora depinde în bună măsură de felul în care autoritățile publice locale sunt pregătite să le facă față, să găsească soluții corecte și viabile pentru a le rezolva.

Una din aceste soluții ar fi realizarea unei strategii de dezvoltare locală pe termen mediu și lung, prin care comunitățile locale direcționează dezvoltarea economică spre realizarea unor obiective fezabile, pe termen lung.

Comuna Hășmaș are în acest moment o „Strategie...” Ea este parte integrantă a proiectului **„Strategii creative în modernizarea serviciilor administrației publice locale Hășmaș”**, proiect câștigat de Primăria comunei Hășmaș în anul 2004, în cadrul Programului **„Fondul de Modernizare pentru Dezvoltarea Administrației la Nivel Local”** finanțat de Uniunea Europeană.

Sper din toată inima ca ideile cuprinse în această „Strategie...” să contribuie la o dezvoltare durabilă, unitară și armonioasă a comunei Hășmaș, să transforme comuna Hășmaș într-o comună cu valențe europene, în care să domnească eficiența, bunăstarea și toleranța.

Primar,

Înv. Cornel POPA

1.2 Dezvoltarea economico-socială analizată din contextul internațional, al Uniunii Europene, respectiv din contextul național.

Contextul internațional

Începând cu anul 1989, care a însemnat începutul prăbușirii sistemului socialist, procesul de tranziție economică și politică spre economia de piață și democrația occidentală, a creat decalaje geografice, sociale și economice în rândul țărilor din Europa Centrală și de Est și Comunitatea Statelor Independente, decalaje care încetinesc tranziția și cresc nemulțumirea națiunilor pentru care promisiunile referitoare la economia de piață și efectele implicite ale acesteia de redresare economică și socială rămân nerealizate sau sunt sub așteptări. Problemele care sunt responsabile de încetinirea procesului de tranziție au caracteristici specifice care diferă de la un stat la altul, respectiv de la o comunitate locală la alta. De aceea fiecare comunitate va avea nevoie de propriile sale soluții pentru rezolvarea acestor probleme specifice. Necesitatea de adaptare a politicilor și practicilor cunoscute, pentru satisfacerea nevoilor locale, se concretizează în faptul că fiecare comunitate trebuie să-și asume responsabilitatea pentru propria bunăstare economică și socială. Dezvoltarea economică locală trebuie să devină o preocupare de primă importanță pentru administrația publică locală din regiune.

Tranziția de la economia socialistă la economia de piață în regiunea Europei Centrale de Est și Comunitatea Statelor Independente (ECE/CSI) se desfășoară în cadrul unui context mai larg, de modificare a economiei globale.

Pentru țările din regiunea ECE/CSI, integrarea în economia globală va crește presiunea concurenței în special în marile sectoare industriale și agricole, deja afectate și în sectorul în formare a întreprinderilor mici și mijlocii. Cele mai importante probleme cu care se confruntă aceste țări, sunt:

- Venitul scăzut pe cap de locuitor.
- Economii sunt structurate în jurul agriculturii și sectoarelor sensibile
- Infrastructura și rețelele de transport, telecomunicații și energie inadecvate
- Capacitate administrativă slabă
- Șomaj ridicat, ceea ce îngreunează găsirea unui loc de muncă pentru cei disponibilizați prin restructurare industrială.

Economia globală cere flexibilitate și inovare socio-economică, ambele fiind preocupări ale sectoarelor guvernamentale. Chiar și flexibile, alegerile pe care trebuie să le facă factorii de decizie la nivel local și regional în privința politicilor sunt reduse pe măsură ce integrarea economică oficială sau neoficială are loc. această interdependență politică și economică tot mai mare cere imperios o integrare și coordonare mai mare atât cu rețelele locale, naționale și internaționale politice și economice cât și în cadrul acestora. Liderii la nivel local vor trebui să dezvolte

capacitatea economiei locale de a fi flexibilă la adaptare în situația modificărilor rapide. Aceasta include dezvoltarea antreprenorială, localizarea surselor de finanțare a investițiilor, dezvoltarea forței de muncă și diversificarea industriilor care formează baza economică locală.

Competiția crescută, generată de globalizare, afectează atât prosperitatea individuală a agenților economici cât și întreaga comunitate. Din punctul de vedere al firmelor, realizarea capacității de a concura la nivel global va atrage cu siguranță după sine o dezvoltare considerabilă antreprenorială și de export. Deși globalizarea deschide pentru agenții economici oportunități de desfacere pe piețe noi, aceasta oferă, de asemenea și amenințări la adresa agenților economici locali, care nu pot intra în concurență cu competitorii lor internaționali, care își desfac produsele pe piețele locale. Pentru a concura, agenții economici ar putea fi nevoiți să reducă personalul sau chiar să închidă anumite amplasamente, toate acestea având un efect negativ asupra comunității.

Procesul de globalizare crește competitivitatea alegerii de noi amplasamente cu importante implicații asupra dezvoltării economice locale. La nivelul cel mai de bază, competitivitatea se referă la modul curent în care statele și localitățile concurează acerb în prezent pentru atragerea și reținerea firmelor. Dar, aceasta înseamnă mai mult decât concurența în privința firmelor.

La un nivel mai profund, competitivitatea include, de asemenea, o gamă de componente în cadrul oricărei comunități, care au o legătură cauzală în timp, cu performanța economică. Cu alte cuvinte, anumite condiții locale dau unor așezări un avantaj în dezvoltarea economică. Aceste condiții locale favorabile pot include valori ca educația, infrastructura transporturilor și comunicațiilor, calitatea vieții, pregătirea forței de muncă, baza științifică și tehnologică, prezența unor servicii avansate, attribute culturale, condiții de mediu și activități de petrecere a timpului liber. Consiliile locale vor trebui să învețe să concureze cu succes într-o piață globală și anume, în privința finanțării investițiilor, a selectării și ofertării amplasamentelor adecvate pentru dezvoltarea și atragerea capacităților de producție a agenților economici.

Contextul Uniunii Europene.

Comunitățile din regiunea ECE/CSI trebuie să înțeleagă care este contextul european în care operează. Concret multe țări din regiune aspiră la intrarea în Uniunea Europeană (UE) și, cu toate că această aderare, care este un scop ce trebuie indiscutabil atins și, care oferă multe oportunități de ordin politic și economic, ea prezintă și anumite probleme.

Uniunea Europeană se află deja în proces de integrare a primelor țări din regiunea ECE/CSI (Republica Cehă, Polonia, Estonia, și Ungaria). Alte țări, printre care și România, sunt în plin proces pentru aderare la Uniunea Europeană începând cu 2007.

Pe lângă conformarea la anumite standarde de impozitare, legale, monetare, de reglementare și de mediu care influențează dezvoltarea economică locală, UE este de asemenea și un agent important în dezvoltarea economică. Aproximativ o treime din bugetul UE este destinat inițiativelor de dezvoltare economică. Principalele instrumente ale UE de stimulare a creșterii economice sunt Fondurile structurale. În 1998, UE a integrat trei mecanisme separate de finanțare – Fondul Social European, Fondul European de Garanție și Îndrumare Agricolă și Fondul European de Dezvoltare Regională – în fondurile structurale. Pentru a beneficia de aceste fonduri, regiunile trebuie să pregătească un plan cuprinzător de dezvoltare, cunoscut sub numele de Cadru de Sprijin Comunitar. UE cere ca aceste planuri să fie dezvoltate și negociate în contextul unui parteneriat între UE, guvernul de stat și regiune, reprezentată de autoritățile corespunzătoare sub-statale. Toate țările care vor adera la UE vor beneficia de aceste fonduri.

Intrarea în cadrul dezvoltării economice locale al Uniunii Europene, face prin urmare necesară capacitatea administrației publice locale de a evalua economia locală, de a concepe strategii și de a lucra în parteneriat.

Programele PHARE/TACIS reprezintă inițiativele UE de a sprijini țările ECE/CSI să facă tranziția la economia de piață. PHARE, care este de asemenea destinat facilitării aderării, finanțează măsuri regionale structurale, pe lângă măsurile operaționale ale fondurilor structurale.

Uniunea Europeană oferă finanțare și sprijin pentru crearea capacităților, oferă stimulente pentru acțiuni colective și cere transparență și conlucrare în parteneriat. UE poate oferi asistență municipalităților din regiune pentru crearea competențelor lor în domeniul dezvoltării economice locale. Totuși, integrarea într-o piață europeană unică ridică probleme diverse pentru multe comunități.

Ca și globalizarea, aderarea va duce la creșterea competiției între localități pentru asistență financiară și investiții orientate spre interior. Va crește de asemenea, competiția pentru agenții economici locali care vor trebui să facă față unor competitori mai puternici și experimentați. Deși comunitățile locale din regiune beneficiază de anumite avantaje, cum ar fi costurile scăzute pentru forța de muncă calificată, ele suferă de alte dezavantaje, cum sunt infrastructura inadecvată, șomajul ridicat, economii prea dependente de industrii necompetitive și capacități administrative și manageriale slabe.

Contextul național al dezvoltării economice locale - politica de dezvoltare regională în România

Statul intervine în activitatea economică și socială prin *politicile publice*. El modifică realitatea, într-o direcție dorită.

Raționile acestei intervenții pot fi grupate în două mari categorii:

- 1) pentru a corecta acțiunea pieței libere: având în vedere că piața are limitări, neîmpliniri, imperfecțiuni;

Privind *corectarea imperfecțiunilor pieței*, se apreciază că acestea sunt împrejurări în care produsul social ar putea fi mai mare, sub anumite alocări ale resurselor, decât cel care ar rezulta prin acțiunea forțelor pieței libere.

Uzual, sunt menționate patru imperfecțiuni ale pieței:

- a) bunurile publice;
 - b) monopolurile naturale;
 - c) externalitățile;
 - d) asimetria de informație.
- 2) pentru promovarea valorilor, acceptate social, în societatea democratică modernă - libertatea, egalitatea, dreptatea, drepturile persoanelor.

O *politică publică* este o rețea de decizii, legate între ele, privind alegerea obiectivelor, a mijloacelor și a resurselor alocate pentru atingerea lor în situații specifice.

Guvernul național influențează dezvoltarea economică locală prin întocmirea politicilor fiscale și economice care să structureze economia, prin asigurarea de programe de finanțare de dezvoltare economică locală, precum și prin stabilirea infrastructurii financiare și fizice la nivel național. Exprimat în termeni simpli, guvernele naționale stabilesc impozite, structuri de reglementare și legislație care modelează climatul de afaceri național în totalitatea sa, ceea ce împiedică sau ajută, după cum este orientată politica și performanța guvernelor, creșterea agenților economici și, implicit, dezvoltare economică locală.

Mulți experți subliniază faptul că reforma impozitelor, a structurilor legale, fiscale și de reglementare reprezintă condiții esențiale obligatorii pentru ca administrația publică locală să poată aborda cu eficacitate domeniul dezvoltării economice locale.

Din punctul de vedere al dezvoltării economice locale performanțele maxime sunt date de modelul descentralizat care permite ca sistem guvernarea de jos în sus, în care autoritățile locale se unesc, își adună resursele și creează instituții care să guverneze economia regională sau elementele particulare ale acesteia (de exemplu o industrie specifică, sau dezvoltarea infrastructurii).

Problemele caracteristice cu care se confruntă spațiul național românesc, evoluția sa istorică, dinamica sa socială și economică fac necesară adoptarea unei politici de dezvoltare regională și locală specifice. Din acest punct de vedere sunt importante trei categorii de obiective:

- armonizarea cu prevederile existente în cadrul Uniunii Europene,
- reducerea dezechilibrelor regionale
- integrarea activităților sectoriale în cadrul regiunilor în vederea atingerii unui nivel de dezvoltare mai ridicat al acestora.

Unul din principalele obiective politice ale guvernului este acela de a reduce decalajele privind dezvoltarea între România, privită ca macroregiune, și cele mai dezvoltate regiuni ale Europei, de realizarea acestuia fiind strâns legată accesarea țării în cadrul Uniunii Europene. Aceasta implică alinierea legislației la normele care reglementează piața internă a U.E. și armonizarea treptată cu normele prevăzute pentru un stat membru, ajungându-se, în final, la acceptarea realizărilor comunitare în acest domeniu.

Politicile de dezvoltare economică urmăresc “nivelarea” mediului economic prin înlăturarea unora din decalajele care constituie dezavantajul socio-economic al unora dintre regiuni, în speranța că înlăturarea lor artificială va duce la o creștere economică și socială autentică și care, în timp, va înlocui intervenția statului.

Dezvoltarea economică județeană/locală poate fi considerată ca și o componentă intrinsecă a politicii de dezvoltare economică regională prin efectele pe care aceasta le are, direct și indirect, la nivel local. Dincolo de aceste efecte, este însă evidentă nevoia dezvoltării unor politici proprii de dezvoltare economică la nivelele inferioare celui regional, respectiv la nivel de județ, oraș și comună, care să ia în calcul resursele și mijloacele proprii și care să fie transpuse în programe proprii de dezvoltare strategică județeană/locală, pe cât posibil complementare programelor de dezvoltare ale nivelelor superioare, deși nu întotdeauna această condiționare este posibilă.

Din punct de vedere conceptual, politicile de dezvoltare economică regională, trebuie să răspundă, echilibrat nevoilor de dezvoltare economico-sociale locale, regionale și naționale. Echilibrarea celor trei nivele de interes reprezintă un obiectiv de a cărei realizare depinde succesul programelor de dezvoltare economică, considerând în același timp, politicile de dezvoltare regională și locală ca și mijloace ale realizării procesului descentralizării administrației publice, inclusiv a celei financiare.

Deși așa cum s-a evidențiat administrația publică locală continuă să aibă un control direct minim asupra politicilor de dezvoltare regională și locală, trebuie subliniat faptul că administrația publică locală nu este total lipsită de puterea de a influența cadrul și politica națională de dezvoltare economică locală. Există anumite lucruri pe care administrația publică locală le poate face pentru a-și crește capacitatea în domeniul dezvoltării economice locale, cum ar fi exercitarea funcțiilor de:

- *Catalizator:* Lucrând prin asociații municipale și comunale, prin noul lor rol de parteneri în dezvoltarea și implementarea politicii de dezvoltare economică într-un sistem descentralizat, administrația publică locală poate încuraja reforma națională.
- *Membru al echipei:* Administrația publică locală trebuie să implementeze reformele naționale și, acolo unde este posibil, reformele Uniunii Europene.
- *Furnizor de informații și servicii:* Există un număr de servicii pe care administrația publică locală le poate asigura agenților economici pentru a-i ajuta să navigheze prin sistemele de impozitare și reglementare. Acestea pot include Agenții pentru Dezvoltare Economică Locală și Centre de Consultanță în Afaceri a IMM. Acolo unde este aplicabil, administrația publică locală trebuie, de asemenea, să păstreze la un nivel rezonabil impozitele și taxele locale și reglementările privind agenții economici având în vedere că acesta este un instrument puternic pentru menținerea și atragerea agenților economici în localitate.

Nu în ultimul rând, administrația publică locală poate influența forțele politice și administrative de la nivelele superioare printr-o activitate de “lobby” privind reforma politicilor, implementarea noilor programe, crearea de parteneriate locale, regionale, naționale și internaționale și servind drept important canal de comunicare între guvernul central, firme și comunitatea locală.

Cap. 1 Prezentarea generală a comunei Hășmaș

1.1 Cadrul geografic.

Teritoriul administrativ al comunei Hășmaș face parte din acele așezări cu rădăcini adânci în istorie, cu urme care sunt vizibile și astăzi, ca mărturie a existenței și continuității pe aceste meleaguri.

Hășmașul este situat la limita județului Arad, în sectorul cel mai înalt care se desfășoară sub forma unui semicerc în partea de est unde altitudinile depășesc 800 metri , așa cum este vârful Pleșul cu o înălțime de 1112 metri. Aceste frumoase meleaguri, sunt situate între văile Crișului Alb și Crișul Negru.

Comuna Hășmaș, a cărei urmă de existență se pierde în negura vremurilor este așezată între meridianul de 22⁰8` și paralela de 46⁰30` în partea de vest a României, în nord-estul județului Arad, la poalele Munților Codru Moma. În partea de sud se învecinează cu comuna Archiș, în partea de vest și nord-vest se învecinează cu comuna Beliu, iar în partea de nord se învecinează cu comuna Craiva. În partea de nord-est și est se învecinează cu județul Bihor fiind comună limitrofă a județului Arad cu județul Bihor.

Comuna Hășmaș se întinde pe o suprafață de 8844 ha din care suprafață agricolă 3462 ha, iar cea neagricolă fiind de 5382 ha, intravilan 188,15 ha. Din totalul suprafeței de 8844 ha a comunei Hășmaș, ponderea cea mai mare o reprezintă pădurile (5086 ha) ,pășuni și fânețe 2293ha .

Comuna Hășmaș este alcătuită din 6 sate:

- Hășmaș - localitatea de reședință,
- Clit - sat aparținător
- Urvișu de Beliu - sat aparținător
- Botfei - sat aparținător
- Agrișu Mic - sat aparținător
- Comănești - sat aparținător.

1.2 Momente din istoria comunei.

Data fiind poziția geografică a acestor locuri care oferă un cadru natural propice muncii pașnice și apărării în caz de nevoie, comuna Hășmaș a fost locuită încă din timpurile cele mai îndepărtate, din preistorie.

Pe teritoriul comunei au fost descoperite urme ale culturii Tisa, o cultură înfloritoare și de lungă durată și cea mai cunoscută cultură neolitică din județ.

În primăvara anului 1968, o echipă de arheologi, cercetători pe tărâmul istoriei vechi și străvechi ale poporului nostru, condusă de prof. Sever Dumitrașcu, de la Muzeul Țării Crișurilor Oradea, precum și o echipă de arheologi ai Muzeului Județean Arad au efectuat cercetări în comuna Hășmaș și anume în zona satului Clit și a satului Botfei. Astfel în localitatea Clit în urma analizelor s-au stabilit

urme ale culturii Coțofeni, pe baza studierii ceramicii .

Civilizația dacică a lăsat urme pe teritoriul comunei, prin cele două situri arheologice descoperite, o cetățuie dacică la Clit, în locul numit „Gurețul Negrilor” localitate situată în partea de nord-est a comunei și al doilea sit arheologic descoperit în satul Botfei în locul numit „Cetățeaua”. Obiectele găsite de arheologii (ceramica cenușie și cărămizie fină lucrata la roată, armele de metal și cei doi dinari republicani de argint) aparțin sec. I-II e.n. și confirmă existența în acele locuri așezări dacice.

Localitatea Hășmaș apare în Registrul de intrare a dijmelor din cereale și vin, porci, oi și capre din Fondul Episcopiei romano-catolice Oradea pe la anul 1581 sub numele de Hagymaș, În lucrarea lui Goriolan Suci, Hășmașul este atestat la 1588, sub numele de Hagimaș; la 1595 apare sub denumirea de Kis-Hagymas; la 1599 Kyshagimas și Nagyhadimas iar la 1851 Hastmas. La 1581 localitatea Hășmaș aparține de Comuna Beliu (Beely) numărând o populație de 9 familii românești.

Localitatea **Urvișu de Beliu** este atestat la 1599 sub denumirea: Eorvenyes, la 1692 Beli Orvinyes, în 1851 Urviș

Localitatea **Clit** este atestat la 1828 sub formă maghiarizată : Klit și la 1851 Klitt, iar la 1913 Pusztaklitt.

Localitatea **Botfei** este atestată la 1595 sub numele de Boyttes, 1692 Boyt Fallma și la 1851 Botfej.

Localitatea **Agrișu-Mic** apare în Registrul de intrare a dijmelor din cereale și vin, porci, oi și capre din Fondul Episcopiei romano-catolice Oradea pe la anul 1581 sub numele de Agregy, cu o populație de 8 familii românești, 1588 – Egregy, la 1851 Agris și la 1913 Belegregy.

Localitatea **Comănești** este atestat la 1599 sub denumirea de Komanfalva, 1692 Kuminyesti, 1828 Kumanesti, în 1851 Kumanyeed și la 1913 Komanfalva.

Se poate vedea că localitățile comunei noastre sunt menționate în actele maghiare pe la sfârșitul secolului al XVI-lea. Acest fapt nu reprezintă decât o dată anumită care nu trebuie luată ca an de zămislire a acestor localități , ele fiind înființate cu mult timp înainte. Explicația privind cele relatate anterior nu poate fi decât aceea că așezările din ținuturile codrene fiind așezările din zonă de munte, în zone teritoriale de margine, regalitatea maghiară a ajuns mai târziu în aceste părți când și aici a dus o politică de maghiarizare a numelor localităților românești, după cum se observă din cele relatate mai sus; cu toate acestea populația băștinașă și-a urmat cursul firesc, românii au rămas cu tradițiile și obiceiurile strămoșești, neputând fi cliniți din matca proprie.

După anul 1699, Hășmașul care făcea parte din Comitetul Bihor, trece sub stăpânire habsburgică , „schimbându-se jugul de lemn al turcilor cu jugul de fier austriac”.

În prima jumătate a secolului al XVIII-lea, mai precis , prin actul din 9 octombrie 1741, prefectul bunurilor Episcopiei Oradea, dă dispoziție să se ridice o

manufactură de sticlă în regiunea Hășmașului. Construirea manufacturii a început în luna noiembrie 1741.

Din anul 1742 se păstrează o schiță a satului Hășmaș, care indică și amplasarea imobilelor aparținătoare sticlăriei. Producția de sticlă a început la data de 16 mai 1742 și a continuat până în anii 1780-1787, când manufactura de sticlă a fost mutată de la Hășmaș la Beliu. Producția realizată la Hășmaș cuprindea: table de geamuri pentru ferestre, sticlă scobită din care se fabricau pahare de bere, de vin, de apă, sfeșnice, candelabre și cristal.

La sfârșitul secolului al XIX-lea se construiește o cale ferată îngustă care deservește fabrica de sticlă și mai târziu, exploatațiile forestiere din versanții împăduriți ai Codrului. Punctul de plecare al căii ferate era Gara „Bocsig”, ajungând la Hășmaș de unde se ramifica pe văile Hășmașului, Clitului și Urvișului. Mai târziu aceste căi ferate s-au desființat, locul lor luându-l drumurile forestiere pentru autocamioane și tractoare cu care s-a transportat materialul lemnos până la fabrica de cherestea Bocsig –gară..

Din anul 1918, prin Unirea Transilvaniei cu România, Hășmașul face parte din România, județul Bihor, plasa Beliu, până în anul 1950, când s-a făcut prima raionare; Hășmaș raionul Ineu, regiunea Crișana. Această împărțire administrativ-teritorială cu raioane și regiuni a durat până în anul 1968 când s-a făcut o nouă împărțire administrativă. De la această dată comuna noastră face parte din Județul Arad. Distanța dintre comuna Hășmaș și Municipiul Arad este de 90 km, iar mijlocul de transport este asigurat de autobuze, care au punct de plecare satul Urvișu de Beliu și satul Botfei.

Din feudalism avem date arhivistice din care reiese evoluția populației, numărul animalelor crescute, suprafețe de teren cultivate și, cel mai important lucru, faptul că localitățile de astăzi, existau în aceeași configurație în sec. XVII:

- Hășmaș: 97 case, 575 locuitori
- Urviș: 36 case, 202 locuitori
- Agrișu Mic: 44 case, 214 locuitori
- Botfei: 42 case, 263 locuitori
- Comănești: 32 case, 175 locuitori

Din punct de vedere **etnografic** comuna Hășmaș se încadrează în zona etnografică a Munților Apuseni, la interfeșța dintre Banat și Bihor. Un rol important în etnografie îl ocupă arhitectura, construcțiile, frecvente fiind casele: materiale de construcții tradiționale (piatra pentru fundații, bârne lemn pentru pereți și planșee, paie pentru învelitoare), forma dreptunghiulară, cu două camere (camera mare și tinda), cămară și târnaț.

Ocupațiile tradiționale: agricultura, construcțiile de case, rotăritul, lucrul la pădure ca stânenitori, cerhănituri, țapinari, cioplitori în lemn, lădăritul (centru important de prelucrare a lemnului, lăzile de zestre fiind renumite prin tehnica creșterii, vopsirii prin culori naturale - forma specifică locului fiind aceea de sarcofag), țesutul, coaserea sumanelor.

Portul popular este specific zonei Bihor. Câteva datini populare păstrate,

paparudele, strigai peste sat (numit "Aure, aure"), obiceiuri legate de nunți, botezuri, înmormântări, datina Felegii (ștergarul purtat în toate ocaziile importante), Praznicul de pită nouă (sărbătoarea muncii pe perioada verii).

Cap. 2 Capitalul Natural

2.1 Caracteristicile reliefului.

Din punct de vedere geomorfologic, teritoriul administrativ al comunei Hășmaș cuprinde mai multe trepte, dispuse în formă amfiteatru, cu orientare nord - est către sud - est, cu treceri progresive de la o treaptă la alta, fără abrupturi sau ravene, în modul următor:

- zona muntoasă în partea de nord - est a teritoriului aparține munților Codru Moma (sector vestic), formată din culmi constituite din intruziuni de granițe și granodiorite cuarțifere injectate în șisturi cristaline epimetamorfice din baza seriei de Biharia, din roci sedimentare vechi ce aparțin paleozoicului și mezozoicului. Toate aceste formațiuni dure sunt traduse în relief printr-o serie de culmi alungite din care se desprind tentacular pinteni tăiați de văi adânci săpate în roca dură (altitudinea redusă le-a atras denumirea de "dealuri").
- zona dealurilor piemontane, situată în partea centrală a teritoriului, este rezultatul unui îndelungat proces de modelare geomorfologică asupra unui piemont de acumulare format la baza ramei muntoase învecinate; eroziunea îndelungată cu vădit caracter ritmic a condiționat apariția dealurilor cu aspect de interfluvii prelungi, paralele între ele, orientate de la nord - est către sud - vest care scad în altitudine către sud, desprinse din rame montane printr-un tăpșan ușor înclinat în jurul altitudinii de 300m, conservând o serie de mameloane alcătuite în cea mai mare parte din pietrișuri mai mult sau mai puțin cimentate ale vechiului piemont. Interfluviile scad în altitudine printr-un povârniș mai accentuat până la nivelul de 250m unde iau aspectul unei suprafețe netede și extinse, trecând printr-o ușoară inflexiune spre câmpia de glacis.
- zona câmpiei de glacis cuprinde partea central - sudică a comunei și are caracteristicile unei câmpii înalte, interpusă între zona dealurilor piemontane și zona câmpiei aluviale, trecerea făcându-se treptat, prin ușoare inflexiuni care nu au aspectul teraselor: zona câmpiei aluviale ocupă o suprafață foarte mică din teritoriu, la nord și la sud de intravilanul localității Hășmaș, cu aspect tabular, un golf tentacular al câmpiei Crișului Alb.

2.2 Rețeaua hidrografica

Din punct de vedere hidrografic, teritoriul administrativ al comunei Hășmaș aparține bazinului hidrografic al Teuzului și este străbătut de patru pâraie care poartă numele satelor pe raza cărora izvorăsc: Hășmaș, Clit, Urviș și Botfei.

Punctul de întâlnire al celor patru pâraie se află în satul Comănești, după care se varsă în Teuz, iar acesta în Crișul Negru. Existența apelor subterane

este dovedită de prezenta numeroaselor fântâni aflate în satele comunei noastre, fântâni care sunt singurele surse de alimentare cu apă potabilă pentru locuitorii comunei.

Din punct de vedere chimic apa este puternic mineralizată, depășind limitele excepționale la fier și mangan.

Toate aceste văi își au obârșia în zona montană din partea de nord - vest a comunei, la hotarul cu teritoriu administrativ al județului Bihor și au o orientare nord - est către sud - vest, își adună apele în valea Beliu care se varsă în Teuz la nord de intravilanul Ineului. Aceste văi colectează apele din zona sub-bazinelor hidrografice (văi semipermanente, nepermanente, torente, avene) din zona de amonte.

2.3 Caracteristici geotehnice

Din punct de vedere **pedologic** solurile sunt formate din roci moi, argile vineții. Specific comunei noastre sunt solurile brune și brun-gălbui de pădure. Da lungul celor patru pâraie care străbat satele comunei noastre, apar soluri aluvionare. O caracteristică specifică solurilor zonei noastre o reprezintă aciditatea foarte pronunțată a soluției solului cu pH cuprins între 5,4-6,4.

Această aciditate este dovedită de numeroasele plante caracteristice acidității: pipirigul, feriga, coada calului, mușchii de pământ, etc.

Din punct de vedere **geologic**, ne situăm în sectorul românesc al Câmpiei Panonice cu următoarele caracteristici:

- ▶ etajul structural superior (rezultat al acumulării sedimentelor neogene și cvaternare inițial în mediu marin și ulterior salmastru, lacustru și deltaic - fluviatil):
șisturi mezometamorifice străbătute de intruziuni granitice (1600-2000-3000m)
- ▶ etajul structural inferior (800-100m)
- ▶ complexul marnos inferior (marne cenușii compacte, micaferoase, sfărâmicioase, cu resturi de cardiacee și ostracode)
- ▶ complexul marnos superior (marne cenușii slab nisipoase, cu intercalații de argile nisipoase)
- ▶ depozitele de vârstă cvaternară
- ▶ depozite loessoide (10-30m grosime)
- ▶ argile roșcate (5-15m grosime)
- ▶ pătura de sol

Formațiunile superficiale nu conțin cloruri și sulfatați în cantități deosebite, motiv pentru care putem spune că apele aparțin tipului bicarbonat - calcic. Astfel ionul bicarbonic este preponderent în apele râurilor, însoțind de obicei ionii de calciu și magneziu. Ionul de calciu contribuie la mineralizarea totală a râurilor, în proporții relativ ridicate (140 mg/l), însoțind, de asemenea, ionul de magneziu.

2.4 Clima

Din punct de vedere **climatic** comuna Hășmaș se încadrează în zona climei temperat-continentale. Așezată într-o zonă cu dealuri domoale, la poalele Munților Codru Moma, cu soluri nu prea bogate, dar cu o rețea hidrografică dezvoltată, cu o climă blândă, continentală cu ușoare influențe mediteraneene, comuna Hășmaș oferă excelente condiții pentru creșterea și dezvoltarea unui număr mare de plante și animale.

Regimul eolian este în strânsă legătură cu variațiile de temperatură care favorizează deplasarea maselor de aer pe orizontală și verticală. Datorită topoclimatului de adăpost specific Depresiunii Hășmaș, viteza medie a vânturilor nu depășește 3m/sec. Vânturile bat din direcția S și SV cu intensitate mai mare.

- circulația generală a atmosferei
 - mase de aer polar - maritime (vara, primăvara)
 - mase de aer polar - continentale (reci și uscate iarna, calde și secetoase vara)
 - mase de aer tropical maritime (vremea "moale" iarna și instabilă vara)
 - mase de aer arctic - maritim (vreme geroasă și umedă iarna, înghețurile târzii primăvara și timpurii toamna)
 - aerul tropical - continental (frecvent în sezonul cald)
 - aerul arctic continental (geruri mari și uscate iarna)

Advecția acestor mase de aer, condiționată de centrul baric, creează diferite situații sinoptice, care, prin succesiunea lor imprimă caracterul vremii și climei (variabil, continental).

Direcția predominantă a vânturilor: vestică în sezonul cald, estică în sezonul rece.

Radiația solară, care reprezintă factorul hotărâtor în desfășurarea tuturor proceselor și fenomenelor atmosferice (geneza tipului de climat) este de aproximativ 115 kcal/cm²/an, valorile cele mai reduse le întâlnim în lunile decembrie - ianuarie (2,7-3,3 kcal/cm²) iar cele mai ridicate în iunie - iulie (15-16 kcal/cm²).

Temperatura medie anuală este de aproximativ 10,5°C, cu minime în lunile decembrie - ianuarie (1°, -23°) și maxime în lunile iunie - iulie - august (20°-38°)

Cea mai mică temperatură medie anuală s-a înregistrat la nivelul anului 1966 (9°), cea mai mică temperatură medie lunară i-a înregistrat în ianuarie 1964 (-8,8°), iar cea mai ridicată în iulie 1980 (20,8°).

Umiditatea aerului, element climatologic de mare variabilitate exprimat de

tensiunea vaporilor, umiditatea relativă și deficitul de saturație are o valoare medie anuală de 80% cu valori mai ridicate în decembrie - ianuarie (83-88%) și mai scăzute în aprilie - mai (73-75%).

2.5 Flora și fauna

Flora și fauna comunei Hășmaș, se încadrează în zona vegetației montane, formată din păduri de goruni amestecate cu gârniță și cer. Cu un etaj mai jos se întind pădurile de fag, carpen, stejar, frasin, ulm, arțar, paltin, plop și mesteacăn.

Printre arborii pădurilor, vegetația este formată din păiuș, iarba vântului, spânzul. Pe treapta cea mai înaltă sunt plantate păduri de conifere – molidul, pinul, bradul și duglasul. Dintre arbuști întâlnim jnepeni, murul, zmeurul, afinul, etc. Ultimii trei arbuști enumerați constituie o sursă importantă de obținere a unor venituri prin culegerea și valorificarea fructelor lor.

2.6 Animalele

Animalele sălbatice care populează această zonă sunt în principal cele care populează în mod obișnuit în toți munții noștri, respectiv : cerbul carpatin, căpriorul, mistrețul, lupul, vulpea, iepurele de câmp și de vizuină, veverița, jderul, viezurele, pisica sălbatică, semnalându-se și exemplare de râși.

Dintre păsări, amintim: pițigoiful, mierla, graurul, cinteza, rândunica, cucul, gaița, dumbrăveanca, potârnichea, prepelița, fazanul, turturica, , bufnița, uliul, cioara, coțofana și altele.

În ape, trăiesc pești cum sunt: mreana, cleanul, porcușorul, păstrăvul, somnul, ș.a. În pâraiele, care coboară din munte, mai ales în văile Hășmașului, Clitului, și Urvișului se găsesc raci.

Dintre animalele, ocrotite de lege amintim – cerbul carpatin și căpriorul, a cărei vânare este interzisă prin lege, deoarece afectivele acestora au scăzut în mod îngrijorător.

2.7 Resursele naturale ale solului și subsolului.

Învelișul de soluri al comunei Hășmaș reflectă în mod fidel interacțiunea dintre factorii pedogenetici, antropici și climatici, rezultatul fiind următoarea structură a solurilor:

- soluri brune luvice pe depozite argiloase mijlocii pseudogleizate moderat: 55% din totalul suprafeței agricole.
- soluri brune luvice puternic pseudogleizate pe depozite argiloase fine: 13%
- soluri gleice tipice: 13%
- soluri aluvio - coluviale tipice: 16%
- soluri aluviale tipice recente: 15%

Aceste tipuri de soluri oferă condiții moderate pentru folosința ca terenuri arabile și condiții bune pentru folosința ca livezi și pășuni.

Pe raza comunei Hășmaș nu există exploatări de minerale utile și nici zăcămintele exploatabile.

2.8 Monumente istorice și ale naturii

a) Monumente ale naturii.

În cadrul teritoriului administrativ al comunei Hășmaș nu există zone naturale protejate puse sub ocrotire, dar există specii rare de (plante și animale) protejate:

- lăcrămioare, brândușa de primăvară, brândușa de toamnă, brândușa galbenă, lăleaua pestriță
- cerbul, râsul, acvila țipătoare mică, șorecarul, cerbul carpatin, căpriorul, jderul, veverița, fazanul, privighetoarea, coțofana.
- păduri de goruni, amestecate cu gârniță și cer, păduri de fag amestecate cu carpen și stejar, frasin, arțar, paltin, plop și mesteacăn și pe treapta cea mai înaltă păduri de conifere (molid, pun, brad "douglas") și arbuști (jnepeni, mur, afin, scoruș).

b) Monumente istorice, de arhitectură, situri și ansambluri arheologice înregistrate pe liste C.N.M.A.S.I. nu există, dar, din surse locale, am cules următoarele informații:

- rămășițele unei cetăți geto-dacice la Gurețu -Negrilor (lângă Clit)
- valul lui Traian (Troianul)
- vestigiile antice la Jidovina, urme ale culturii Tisa la Comănești

• Cetățuia dacică de la nord de Clit, pe coama dealului "Gurețul Negrilor" (denumită așa după numele de "negru" atribuit geților), pare să fi fost o așezare locuită în trei rânduri, în perioade istorice diferite (ca dovadă a descoperirilor făcute).

- prima locuire a avut loc în perioada culturii Coțofeni, a doua locuire a avut loc înaintea cuceririi romane, iar a treia perioadă se înregistrează în feudalismul timpuriu; s-au descoperit atât obiecte casnice (ceramică, foarfece, mărgelă, fusuri, lame de cuțit) cât și obiecte ce par să fi aparținut soldaților (monede, placă de bronz din scutul unui luptător).

- Cetățuia avea forma unui patruleț cu dimensiunea de aproximativ 4x15m, după forma promontoriului pe care îl ocupă, șanțul săpat la baza promontoriului urma să izoleze de restul terenului, vizibilitatea foarte bună, și așezarea strategică (culmea Gurețului Negrilor este așezată între două alte culmi și retrasă față de acestea, între două văi, greu accesibile), au făcut posibil rolul ei defensiv pe lângă cel obișnuit de așezare civilă.

Ceramica descoperită aici își găsește analogii în cadrul așezărilor dacice

descoperite la Nacu (Miercurea Ciuc) Arpașu de Sus (Făgăraș), Căpâlna; se împarte în două categorii:

- ceramica de culoare roșie (ceașca dacică, borcan dacic, vase ornamentate cu buteni, brăuri alveolate sau striuri)
- ceramica lucrată la roată (de culoare cenușie: cupe cu picior, fructiere, străchini, vase cu toartă și oale cu fund inelar).

• Valul de pământ construit de Traian după cucerirea Daciei trece pe la nord de satul Comănești, la circa 7km de cetățuie acolo unde atinge piemonturile masivului Codru Moma, urmând să separe teritoriile cucerite de romani de cele ale dacilor liberi, construirea lui coincide cu datele de la care se rupe firul istoriei cetățuiei de la Clit. "Troianul", acest val de pământ cu un șanț pare să înceapă din zona piemontană nordică a munților Codrului nu departe de Crișul Negru, la hotarul satului Dumbrăvița de Codru, brăzdând pădurile din împrejurimile Secaci, Agrișu Mic, Comănești, Archiș, Seliște, traversând râul Teuz la Răpsig în valea Crișului Alb, ajungând astfel la Mănerău, continuând în zona muntoasă a Zărandului la Iercoșeni, de unde îndreaptă spre sud peste holde și păduri ajungând în Lunca Mureșului în apropiere de Lipova, de unde nu-i exclus să continue în Banat.

Sistemul construcției este cel obișnuit, cu pământ din șanț, diferența de înălțime dintre fundul șanțului și coama valului este de 4-5m. Ipoteze despre existența sau nu a acestui val, originea lui, scopul realizării lui, sunt numeroase și nu fac scopul acestei lucrări, am ținut doar să semnalăm aceste prezențe din relatări verbale ale localnicilor.

Un alt vestigiu de data asta cu rădăcini preistorice se află la intrarea în comuna Hășmaș și este alcătuit dintr-o falie de rocă calcaroasă care este „impregnată” cu fosile ce datează din epoca antediluviană. Acest sit arheologic care a fost cercetat de numeroși cercetători și arheologi, ascunde fosile ale unor viețuitoare din mediul marin (pești, scoici, melci), ceea ce demonstrează faptul că această zonă a fost cândva acoperită de o mare sau un ocean preistoric.

2.9 Zone de agrement, odihnă, sport.

Pe teritoriul administrativ al comunei Hășmaș există multe zone care ar putea deveni obiectul activităților mai sus menționate, dar în prezent nu sunt fructificate. La nord de Botfei există câteva cabane forestiere și o cabană de vânătoare, într-un peisaj plăcut, la fel și în nord de Clit, fără însă a fi înscrise în circuitul turistic.

Aceste zone se întâlnesc sub formă de zone mai mult sau mai puțin plantate, de-a lungul căilor de circulație în localități și un teren de sport în Hășmaș, cu următoarele suprafețe și procente:

Hășmaș:	2,5 ha	4,5 %
Botfei.	1,0 ha	3,3%
Agrișu Mic :	1,0 ha	3,7%
Urviș de Beliu:	-	-

Comănești:	-	-
Clit:	-	-
<u>Trupuri izolate:</u>	-	-

Total 4,5 ha 2,6 % din total intravilan

Cap. 3 Protecția Mediului

3.1 Surse de poluare

Comuna Hășmaș nu este dotată cu obiective industriale care să producă un grad mare de poluare. Putem semnală câteva mori (Hășmaș și Botfei), câteva cazane de țuică /(de mici dimensiuni), debitarea materialului lemnos se face individual.

Depozite de deșuri industriale nu există pe teritoriul comunei Hășmaș; depozitele de deșuri menajere există pentru fiecare localitate, dar fără să fie amenajate, sub forma „tradiționalelor” gropi de gunoi neîmprejmuite, fără suport impermeabilizat; deșeurile menajere nu prezintă la ora actuală o sursă de poluare majoră dat fiind caracterul rural al gospodăriilor în care se reciclează majoritatea deșeurilor (rămânând nerezolvate în special ambalajele din materiale plastice, sticlă, metalice), obiecte casnice deteriorate, articole de îmbrăcăminte, încălțăminte. Aceste sunt „aruncate” individual, neexistând un sistem de colectare colectivă a deșeurilor în vederea reciclării și valorificării lor.

În comuna Hășmaș nu există surse de poluare punctiforme datorită lipsei unei activități economice(industriale) care să le genereze, efectul de degradare al factorilor de mediu se manifestă printr-o poluare difuză generală de surse dispersate la nivel de comună. Aceste surse sunt reprezentate prin:

- gospodării ale populației, ca sursă generatoare de deșuri menajere(ambalaje), emisii de noxe de la sistemele de încălzire ale locuințelor(emisii de oxizi de azot, oxizi de sulf, oxizi de carbon) în strânsă legătură cu natura combustibililor, înălțimea coșurilor și nivelul de concentrare pe unitatea de suprafață.
- traficul rutier care generează emisii de gaze de eșapament de la autovehiculele aflate în trafic. Noxele emise (oxizi de sulf și azot, acroleină, plumb și metale grele , compuși organici volatili) sunt determinate cantitativ de nivelul valoric de trafic înregistrate, tipul motoarelor și distanța față de arterele rutiere.
- unități prestatoare de servicii (alimentație publică, baruri, - producerea de deșuri menajere)
- unități prelucrătoare de lemn (mai mult de debitare a materialului lemnos, produc rumeguș)
- latrinele de tip uscat și puțurile absorbante din gospodării pot afecta pânza freatică.
- existența unor zone neautorizate de depozitare a deșeurilor menajere (la marginea intravilanului, pe văi)

3.2 Calitatea factorilor de mediu

Calitatea factorilor de mediu este influențată de intensitatea activității economice, nivelul producției industriale, comportamentul membrilor societății (nivelul educației ecologice) astfel că putem spune că factorii de mediu ce urmează a fi luați în considerare au o calitate foarte bună și foarte bună:

- **factor de mediu aer** - are calități ce permit încadrarea în clasele de calitate "bună și foarte bună", datorită inexistenței unei activități industriale care să determine emisiile puternice de noxe în atmosferă (la **fel** și nivelul redus al noxelor generate de gospodăriile țărănești **nu** influențează negativ calitatea factorului aer), dinamica circulației **maselor** de aer este favorabilă.

- **factor de mediu apă** - apele de adâncime din orizonturile supra-freatice au o calitate moderată, nivelele inferioare au o calitate bună, dar ar putea fi influențate negativ de inexistența unui sistem de colectare a apelor uzate menajere și epurarea lor în stații de epurare (loturile și puțurile absorbante produc infiltrații cu substanțe organice, nitriți și nitrați).

- **factor de mediu sol** - calitatea solului este afectată atât de factorul antropic (prin modul de efectuare a lucrărilor agricole) cât și de factori pedogenetici specifici; în cadrul comunei, solurile prezintă următoarele calități:

- soluri din clasa a III-a de calitate: 29,98% din totalul suprafeței agricole
- soluri din clasa a IV-a de calitate: 54,87% din totalul suprafeței agricole
- soluri din clasa a V-a de calitate: 15,15% din totalul suprafeței agricole

Cap. 4 Mediul Social – Cultural

4.1 Aspecte demografice

Comuna Hășmaș are în prezent un număr de **1458** locuitori , conform datelor obținute de la Oficiul Județean de Statistică Arad și evoluția acesteia este reprezentată în tabelul de mai jos:

	Populație	1984	1990	2001	
1.	Evoluția populației	2.064	1.872	1.458	
2	Structura populației pe grupe de vârstă	0-5 ani	286	258	-
		20-24 ani	142	118	-
		25-49 ani	925	869	-
		50-59 ani	173	158	-
		60 și peste	269	226	-
	Mișcarea naturală și migratorie			-24	
⁴	Mișcarea migratorie			-13	

Tabelul de mai sus ilustrează clar tendința de scădere a populației totale, a populației tinere în mod special, precum și a populației active, se accentuează în continuare depopularea satelor (valori negative ale mișcărilor migratorii și naturale).

Prezentăm în continuare structura populației după câteva criterii reprezentative:

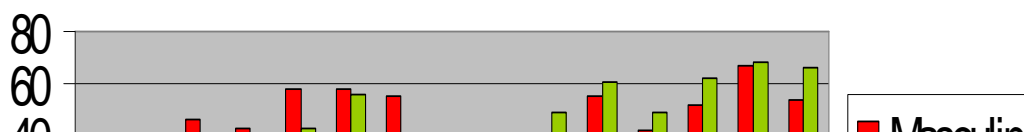
STRUCTURA POPULATIEI IN FUNCTIE DE NATIONALITATE

NATIONALITATE	PERSOANE
ROMANI	1404
ROMI	53
GERMANI	2
UCRAINIENI	1
TOTAL POPULATIE	1460

Structura populației pe grupe de vârstă și sexe:

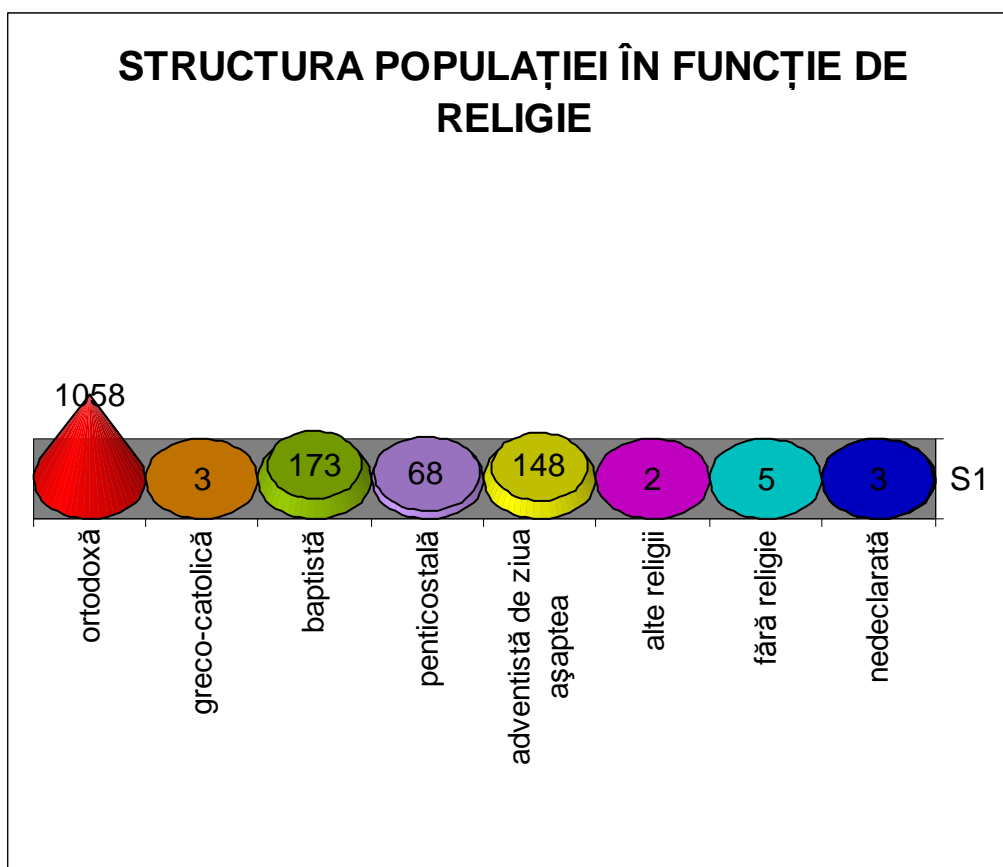
Grupa de vârstă	Masculin	Feminin	Total
0-4 ani	32	36	68
5-9 ani	31	32	63
10-14 ani	46	38	84
15-19 ani	43	40	83
20-24 ani	58	43	101
25-29 ani	58	56	114
30-34 ani	55	34	89
35-39 ani	35	22	57
40-44 ani	17	32	49
45-49 ani	39	49	88
50-54 ani	55	61	116
55-59 ani	42	49	91
60-64 ani	52	62	114
65-69 ani	67	68	135
70-74 ani	54	66	120
Total			

STRUCTURA POPULATIEI PE GRUPE DE VARSTA SI SEXE

Religie	Populație
ortodoxă	1058
greco-catolică	3
baptistă	173
pentecostală	68
adventistă de ziua a șaptea	148
alte religii	2
fără religie	5
nedeclarată	3
Total	1458

Structura populației în funcție de religie:

4.2 Ocrotirea sănătății populației

În comuna Hășmaș sănătatea populației este asigurată de 3 medici de familie și o asistentă medicală. Consultațiile și tratamentele medicale de tip ambulatoriu se efectuează la Dispensarul uman Hășmaș.

Problemele de natură medicală cu care se confruntă populația din comuna Hășmaș sunt generate datorită:

- lipsei unui cabinet stomatologic;
- lipsei unei farmacii, cu cadre specializate;
- lipsei unor puncte de consultație medicală în satele din comună.

4.3 Educația și învățământul

În comuna Hășmaș învățământul este prezent prin înființarea unor școli încă din secolul al XVIII-lea, iar în prezent învățământul se desfășoară după cum urmează:

Planul de Dezvoltare al Comunei Hășmaș, județul Arad

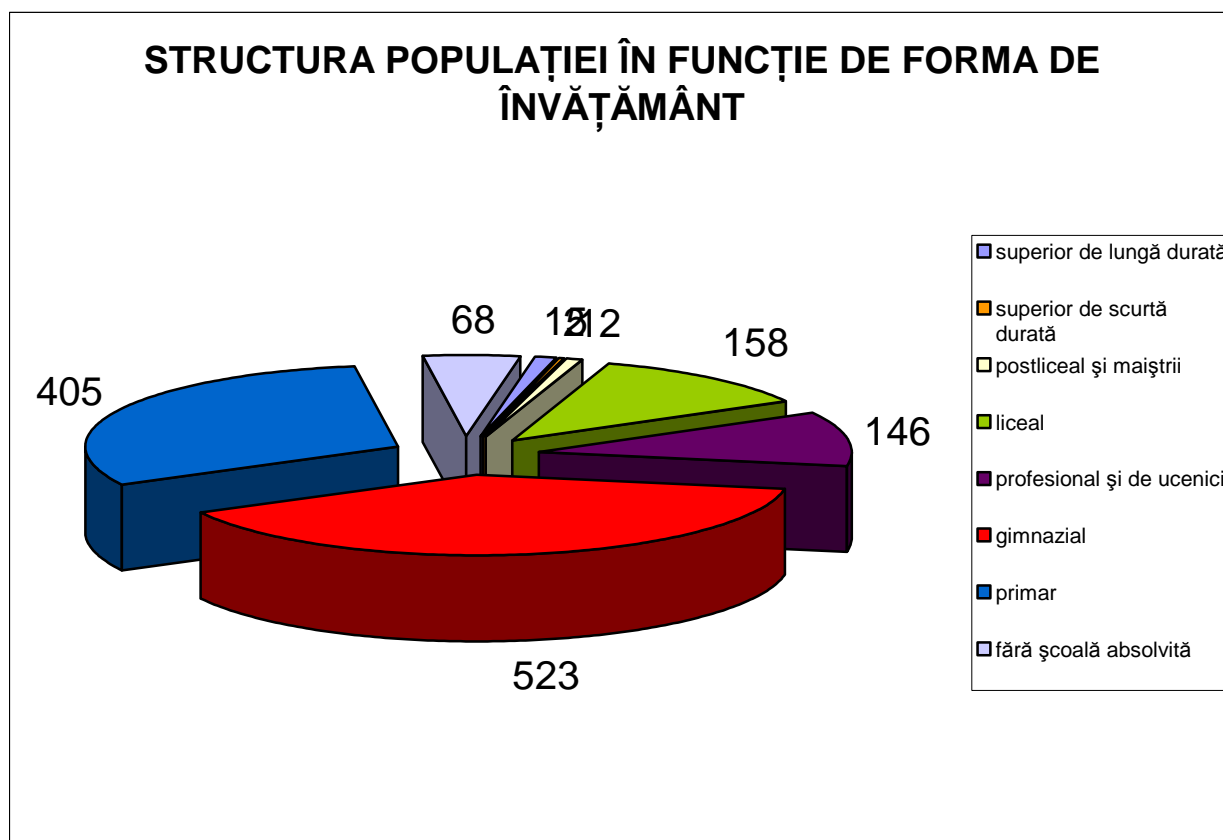
Nr.crt.	Unitatea școlară	Nr.grupe-clase	Nr.copii-elevi	Nr.cadre didactice	Statutul cadrelor	Obs.
1	Grădinița PN Hășmaș	1	20	1	Titular	
2	Grădinița PN Botfei	1	16	1	Titular	
3	Grădinița PN Urviș de Beliu	1	11	1	Suplinit.	
4	Școala generală Hășmaș	I-IV-2cl. V-VIII- 4 clase	30 43	2 6	1Tit.1-Sup. 3Titulari 3Suplinitori	
5	Școala cu cl.I-IV Agrișu Mic	1	5	1	Suplinitor	
6	Școala cu cl.I-IV Botfei	1	20	1	Titular	
7	Școala cu cl.I-IV Urviș de Beliu	1	10	1	Suplinitor pe rezervat	

Pentru facilitarea participării tinerilor la actul educațional și al formării vocaționale, Primăria comunei Hășmaș a contribuit la :

- asigurarea transportului elevilor navetiști cu ajutorul unui autobuz aparținând CTP Arad.
- amenajarea unui teren de sport multifuncțional : - bituminat, dotat cu porți de handbal, panouri de baschet și volei.
- construirea unei săli de sport (9m. x 6m.) echipată complet (aparate de gimnastică, paliere, panou de baschet, masă de tenis de masă, mochetă).

Structura populației după nivelul școlii absolvite:

Forma de învățământ	Număr de persoane
superior de lungă durată	15
superior de scurtă durată	2
postliceal și maiștrii	12
liceal	158
profesional și de ucenici	146
gimnazial	523
primar	405
fără școală absolvită	68

Cap. 5 Mediul Economic

5.1 Analiza situației economice

Principala **formă** de activitate economică pe teritoriul comunei Hășmaș o prezintă agricultura, creșterea animalelor, pomicultura, viticultura și silvicultura.

Structura terenurilor agricole la nivelul comunei se prezintă astfel:

arabile:	1.154 ha
pășuni:	2.154 ha
fânețe:	139 ha
livezi:	15 ha
păduri:	5.086 ha

Culturile agricole sunt cele specifice zonei: porumb, grâu, ovăz, secară, cartofi, sfeclă; animalele crescute pentru carne (și muncă): ovine, bovine, porcine, cabaline.

	Bovine	Porcine	Ovine	Cabaline

Hășmaș	111	582	23	36
Agriși Mic	73	405	54	24
Botfei	83	341	110	11
Comănești	93	379	8	1
Clit	35	86	-	10
Urviș	118	284	158	22
	513	2.075	353	104

Față de anii precedenți, atât producțiile agricole cât și numărul animalelor crescute este în scădere, dat fiind și scăderea numărului populației precum și regresul înregistrat în celelalte ramuri de activitate.

Pomicultura și viticultura se practică, individual, în cadrul gospodăriilor țărănești și mai mult pentru uzul propriu.

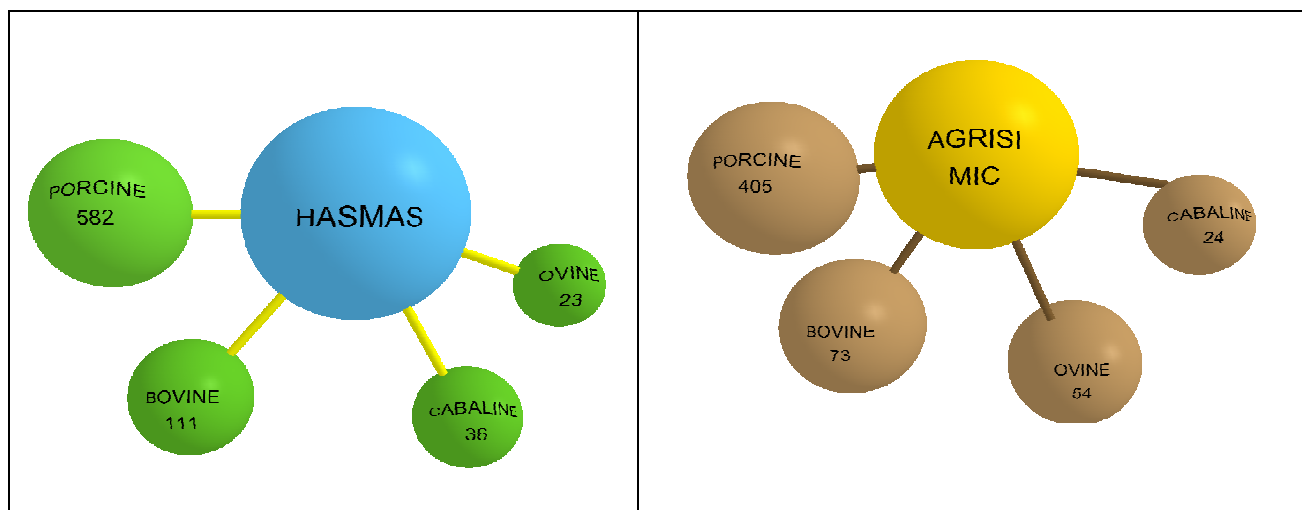
Silvicultura, prost înțeleasă după 1990 a devenit sursă de venituri prin vânzarea materialului lemnos. Ea poate deveni activitate profitabilă printr-o preocupare mai atentă în ceea ce privește replantarea cu puieți, și îngrijirea plantațiilor existente, fără abuzuri la tăiere.

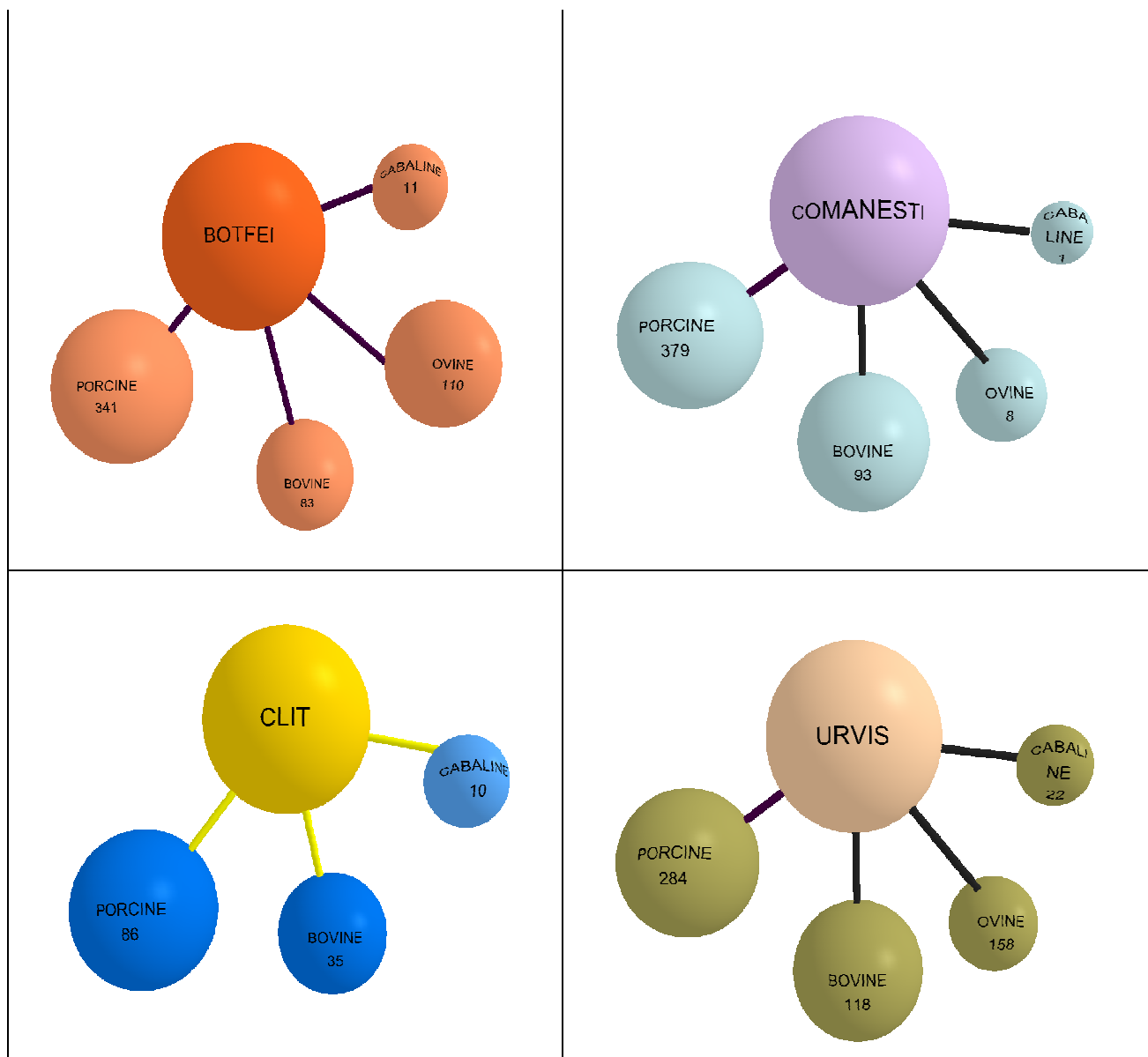
Activitatea de tip industrial nu este prezentă pe teritoriul comunei (cele câteva distilerii - cazane de țuică, mori, nu pot constitui o activitate de acest tip).

Activitățile meșteșugărești: tâmplăria, cojocăritul nu se desfășoară într-un volum intens.

Singura activitate economică cu caracter agricol desfășurată în regim privat, o reprezintă recoltarea și achiziționarea ciupercilor de pădure de la populația autohtonă, cu scopul comercializării pe piața internă și externă.

În concluzie, activitățile economice în totalitatea lor se află în regresie datorită lipsei unei piețe sigure de desfacere a produselor coroborată de depopularea satelor (îmbătrânirea populației).

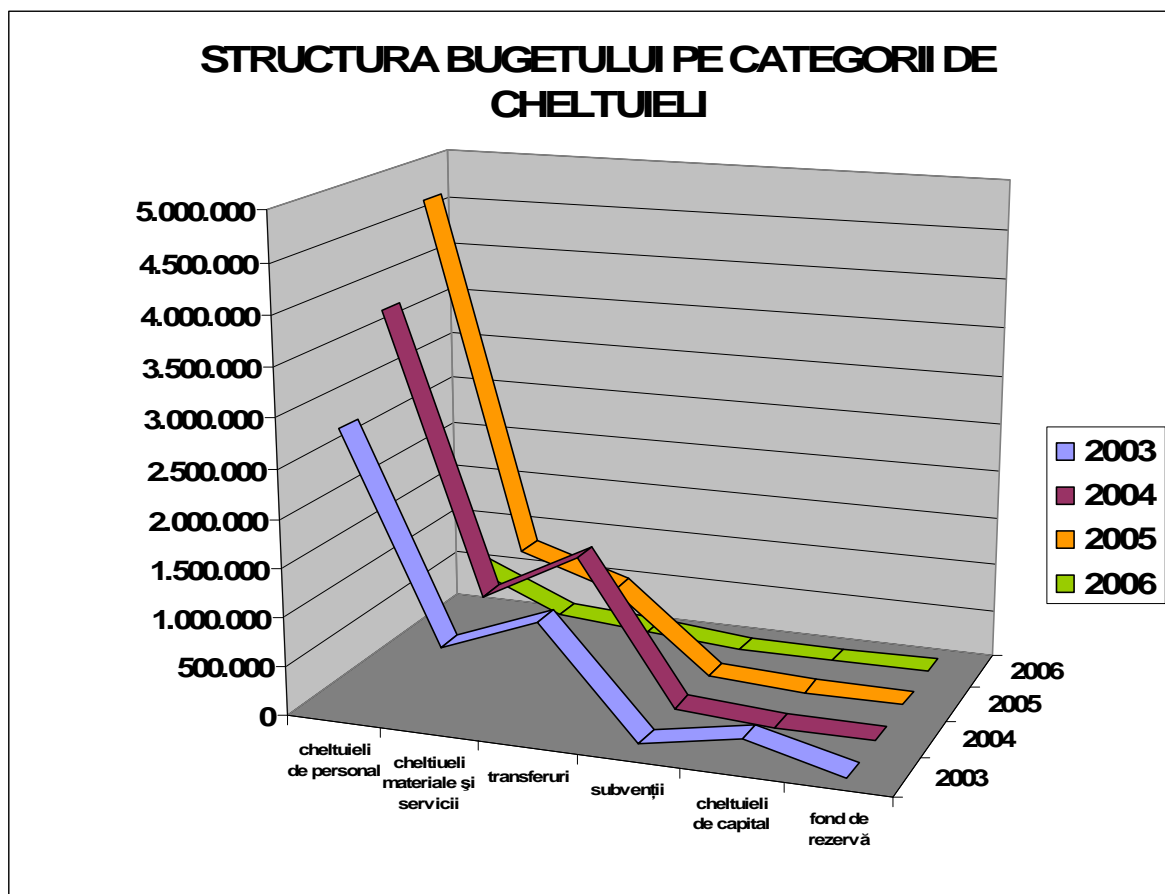
5.2 Analiza investițiilor reflectate în bugetului CLM.

Structura bugetului în funcție de categorii de cheltuieli:

- mii lei -

Categorie	2003	2004	2005	2006
cheltuieli de personal	2.870.910	3.819.800	4.762.000	565.030
cheltuieli materiale și servicii	780.000	980.840	1.161.870	153.112
transferuri	1.150.020	1.502.720	856.000	87.696
subvenții	60.000	60.000	60.000	0
cheltuieli de capital	251.440	0	0	0
fond de rezervă	0	0	0	7.000

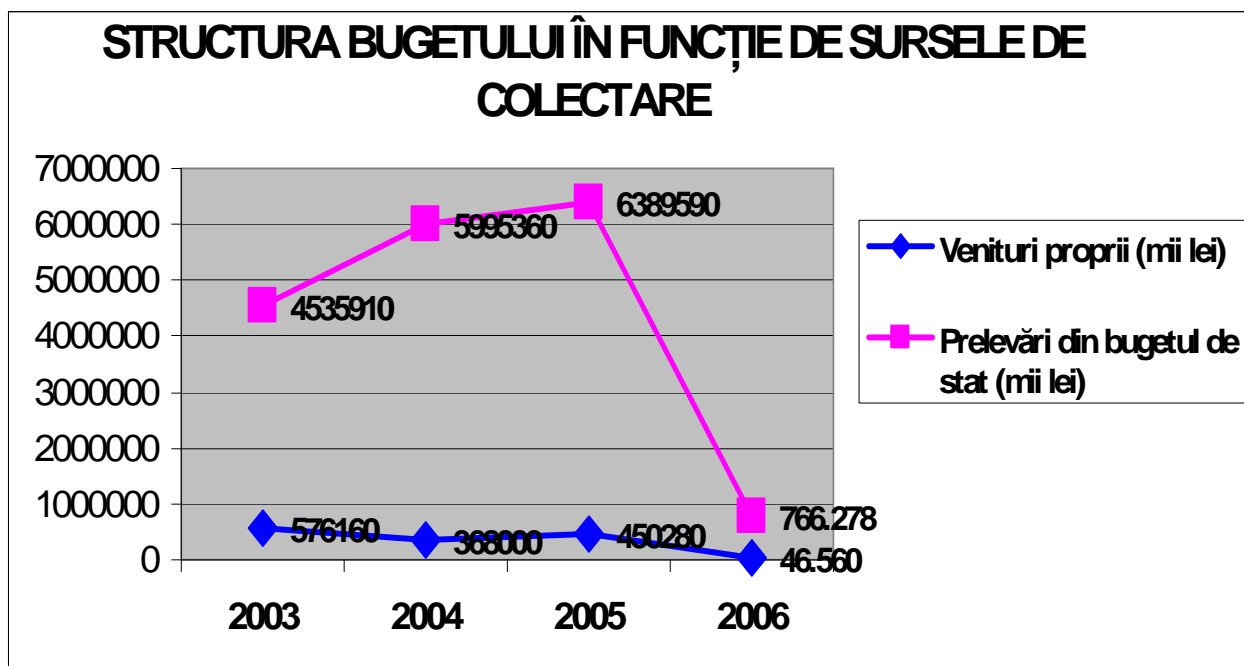
Total (mii lei)	5.112.070	6.363.360	6.839.870	812.838
------------------------	-----------	-----------	-----------	---------

Structura bugetului în funcție de sursele de colectare:

- mii lei -

Categorie	2003	2004	2005	2006
Venituri proprii	576.160	368.000	450.280	46.560
Prelevări din bugetul de stat	4.535.910	5.995.360	6.389.590	766.278
Total	5.112.070	6.363.360	6.839.870	812.838

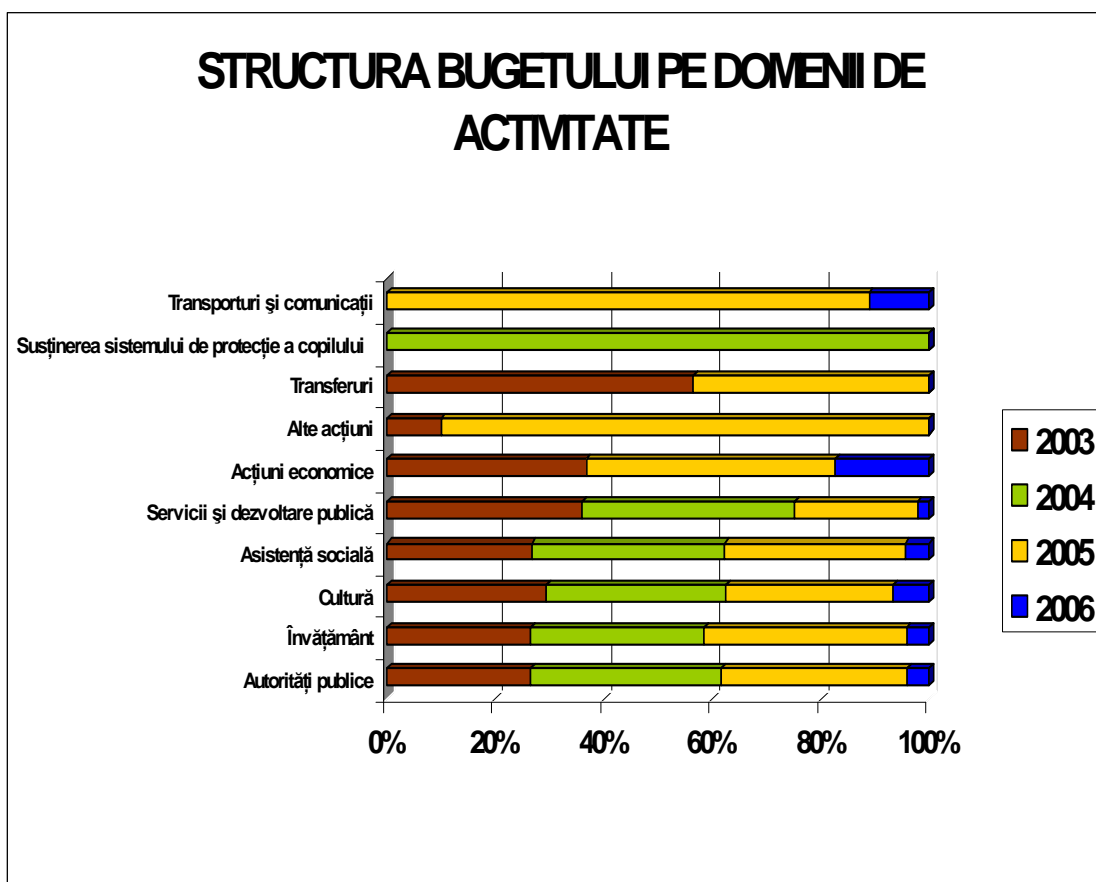

Structura bugetului pe domenii de activitate:

- mii lei -

Categorie	2003	2004	2005	2006
Autorități publice	1.355.130	1.800.000	1.756.870	203.780
Învățământ	1.909.350	2.307.000	2.691.000	302.000
Cultură	96.000	108.000	100.000	21.936
Asistență socială	1.127.150	1.505.000	1.402.000	190.010
Servicii și dezvoltare publică	581.440	633.140	365.000	35.712
Acțiuni economice	20.000	0	25.000	9.400
Alte acțiuni	10.000	0	90.000	0
Transferuri	13.000	0	10.000	0

Susținerea sistemului de protecție a copilului	0	9.520	0	0
Transporturi și comunicații	0	0	400.000	50.000

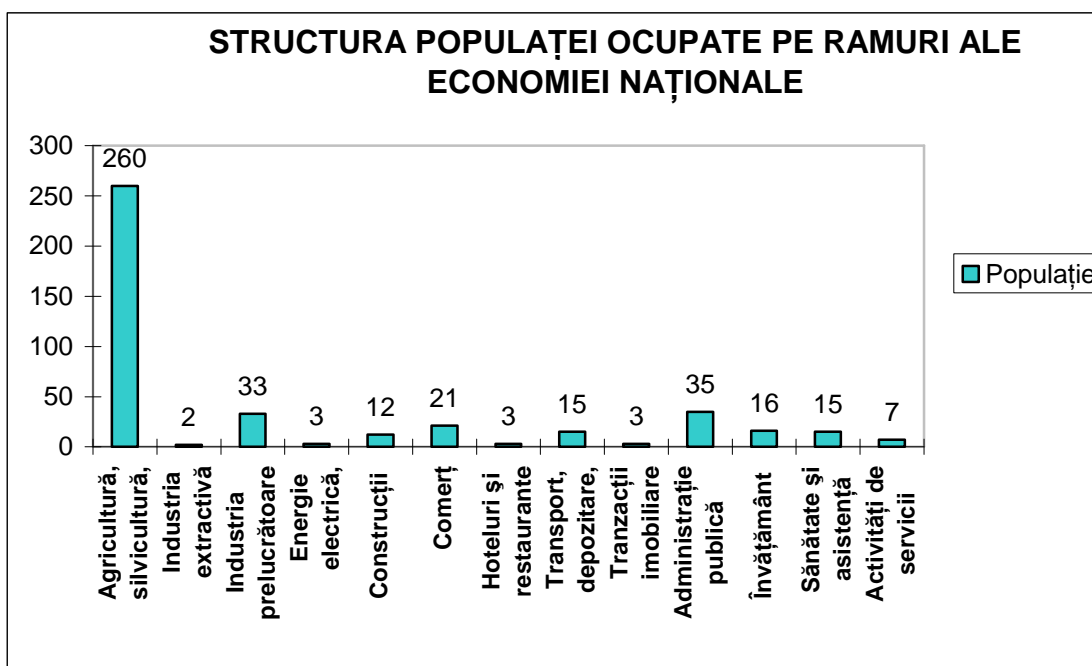

5.3 Structura ocupațională

Structura populației ocupate pe ramuri ale economiei naționale:

Ramuri ale economiei naționale	Populație
Agricultură, silvicultură, vânat	260
Industria extractivă	2
Industria prelucrătoare	33
Energie electrică, termică și gaze	3
Construcții	12

Comerț	21
Hoteluri și restaurante	3
Transport, depozitare, comunicații	15
Tranzacții imobiliare	3
Administrație publică	35
Învățământ	16
Sănătate și asistență socială	15
Activități de servicii colective, sociale și personale	7
Total	425

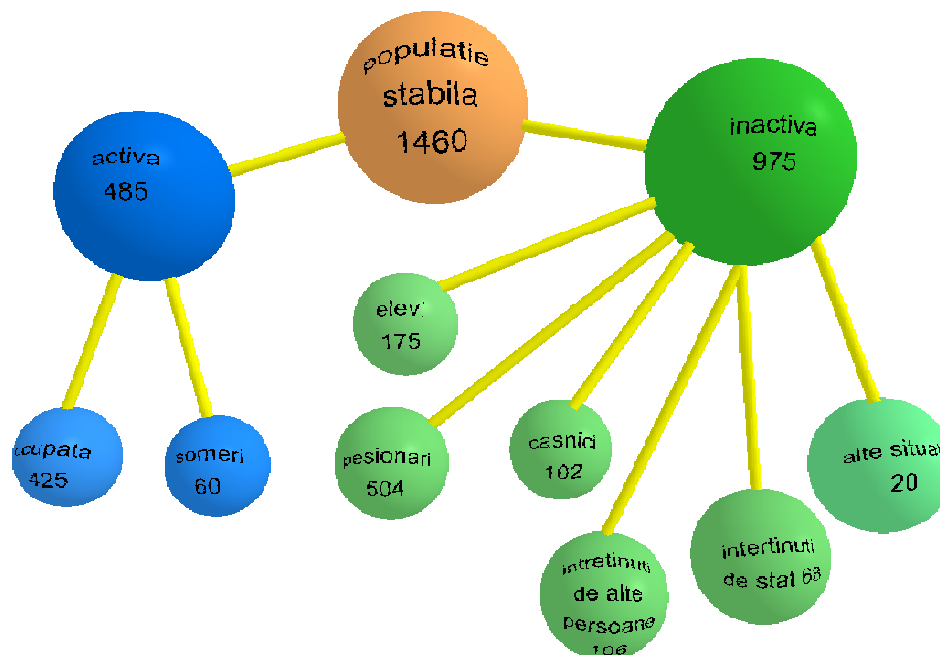

Structura populației în funcție de situația economică (populație activă și inactivă):

Categorie	Total	Masculin	Feminin
Total populație stabilă din care:	1458	728	730
➤ populație activă din care:	485	282	203
– persoane ocupate	425	242	183
– șomeri în căutarea unui loc de muncă	60	40	20
➤ populație inactivă din care:	975	446	529
– elevi/studenti	175	90	85

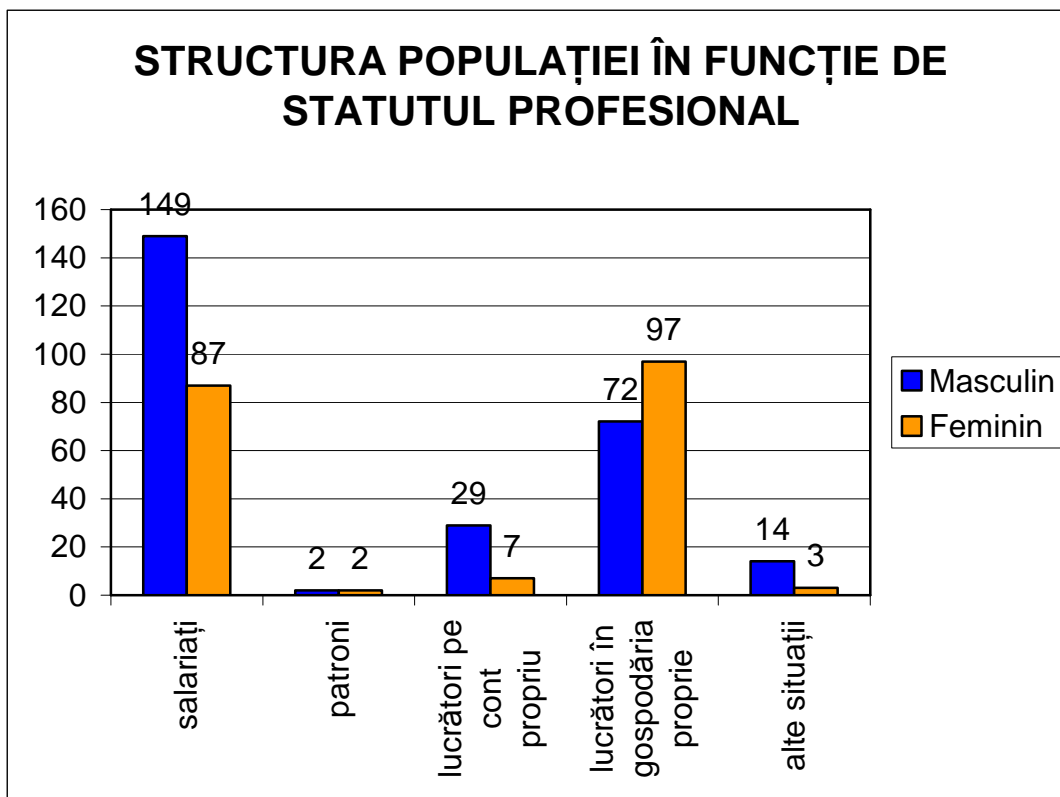
Planul de Dezvoltare al Comunei Hășmaș, județul Arad

– pensionari	504	225	249
– casnice	102	0	102
– întreținute de alte persoane	106	53	53
– întreținute de stat /organizații private	68	33	35
– persoane aflate în altă situație economică	20	15	5

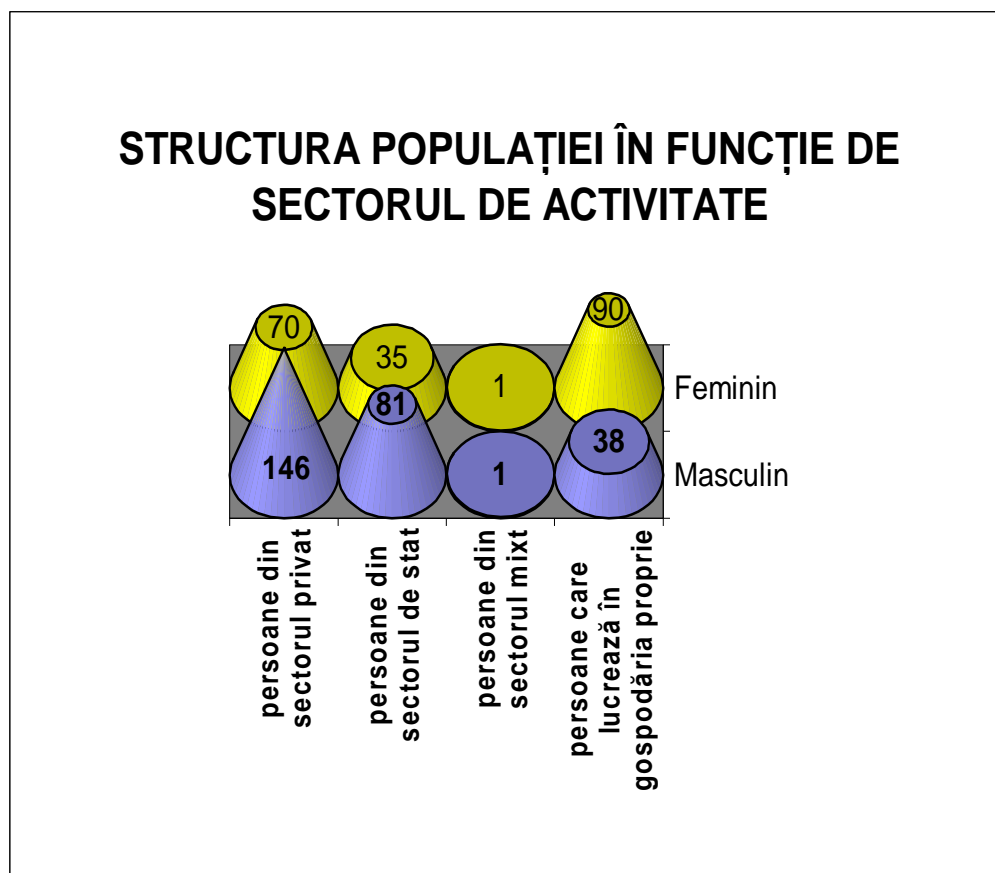
Structura populației în funcție de statutul profesional:

Statut profesional	Total	Masculin	Feminin
salariați	236	149	87
patroni	4	2	2
lucrători pe cont propriu	36	29	7
lucrători în gospodăria proprie	169	72	97
alte situații	17	14	3

Structura populației în funcție de sectorul de activitate:

Sectorul de activitate	Total	Masculin	Feminin
persoane din sectorul privat	216	146	70
persoane din sectorul de stat	116	81	35
persoane din sectorul mixt	2	1	1
persoane care lucrează în gospodăria proprie	128	38	90

Cap.6. Infrastructura

6.1 Infrastructura de utilități

Particularitățile morfologice ale terenului au favorizat modul de așezare a gospodăriilor țărănești, care la rândul lor au determinat caracterul satelor de pe teritoriul administrativ al comunei: așezări dezvoltate liniar, de-a lungul cursurilor de ape, cu mici ramificații, flancate de păduri, specifice zonei montane.

Pe teritoriul administrativ al comunei Hășmaș își desfășoară traseul în prezent următoarele **drumuri**:

- Drumul județean DJ 793 A Beliu – Tăgădău – Comănești – Hășmaș - DC 13-Archiș- Nermiş-Cărand

- drumul comunal DC 10 care face legătura între Hășmaș-Clit lungime 2,2km
- drumul comunal DC 11 Comănești - Agrișu Mic - Botfei- limită județ Bihor lungime 8,5km
- drumul comunal DC 12 care face legătura între Hășmaș(DC 10) - Urviș de Beliu-lungime 3,0km

Comuna Hășmaș se găsește amplasată de-a lungul drumului județean DJ 793 A Beliu - Archiș - Cărand care o străbate pe direcția **est vest**.

Din punctul de vedere al stării de viabilitate acest drum se prezintă satisfăcător cu o structură rutieră de tip nerigid corespunzătoare unui trafic greu alcătuită din mixturi asfaltice .

Din DJ793 A se ramifică drumul comunal DC 10 către Clit traseu în lungime totală de 2,2km.

Drumul comunal DC 10,DC 11 și DC 12 au structura rutiera din piatră având un grad mare de degradare .

Analizând rețeaua de drumuri clasificate , putem spune ca drumul județean DJ 793 A împreună cu drumurile comunale DC 10,DC11 și DC12 asigură o bună legătură a localităților aparținătoare comunei Hășmaș atât cu municipiul Arad cat și cu celelalte localități ale județului inclusiv deschiderea spre vama Vărșand si spre județul Bihor.

Conform PATJ- situația existentă - căi de comunicație se poate afirma că:

1. drumurile județene și drumurile comunale ce străbat teritoriul comunei Hășmaș, nu asigura în totalitate fluenta traficului datorită îmbrăcăminte rutiere a cărei durată de exploatare este depășită.
2. Drumurile pietruite și de pământ nu asigura o suprafață de rulare corespunzătoare desfășurării unui trafic în condiții normale.
3. Existența intersecției la nivel neamenajată dintre DJ793 A si DC 10 îngreunează circulația auto ceea ce duce la diminuarea vitezei comerciale, la diminuarea capacității de circulație și la consum suplimentar de carburanți.

Rețeaua stradală a comunei Hășmaș:

Pe teritoriul administrativ al comunei Hășmaș sunt amplasate următoarele localități

- comuna Hășmaș :
 - sat aparținător Clit
 - sat aparținător Urviș de Beliu
 - sat aparținător Botfei
 - sat aparținător Comănești
 - sat aparținător Agrișu Mic

Schema stradală a comunei Hășmaș s-a dezvoltat având ca axa principală drumul județean DJ 793 A respectiv partea stradală a acestuia. Pe această axă se sprijină o rețea de străzi cvasiortogonală colectoare și de acces .

Axa principală a localității își desfășoară traseul pe direcția est-vest pe o

lungime 2,5 km Trama stradală este alcătuită dintr-o rețea de străzi în cea mai mare parte de categoria a -III -a.

Străzile existente importante ale localității au fronturi nu prea largi , între case fiind circa 7-16 m. În rest spre marginile comunei, străzile sunt scurte și au fronturile înguste de 10-12 m.

Intersecțiile existente între străzile comunei Hășmaș și partea stradală a DJ 793 A nu sunt amenajate corespunzător staturilor referitoare la intersecțiile la același nivel din localități.

În intravilanul localității Hășmaș traseul drumului comunal DC10 spre Clit se desprinde din DJ 793 A punct în care există o intersecție la același nivel între aceste două drumuri unul județean și unul comunal.

Pe teritoriul Comunei Hășmaș își desfășoară albia valea Hășmașului care intersectează DJ 793 A în intravilanul comunei Hășmaș printr-un pod de beton. Rețeaua stradală existentă în comuna Hășmaș este alcătuită în mare majoritate din străzi de categoria III-a unele modernizate altele nu:

Repartizarea pe categorii a străzilor localității Hășmaș este :

- Cat. I - -
- Cat. II - -
- Cat. III - 4,6 km
- Cat. IV- -

Din totalul străzilor de categoria a-III-a = 4,6 km

- 1,50 Km sunt străzi modernizate
- 3,10 Km sunt străzi nemodernizate

Circulația pietonală în localitate este asigurată de trotuarele existente între case și partea carosabilă a străzii.

Ca stare de viabilitate a acestora, se menționează faptul că în marea majoritate a trotuarelor, acestea sunt nemodernizate respectiv din piatră sau pământ, excepție făcând numai aleile pietonale de pe strada principală care sunt realizate din beton.

Schema stradală a localității **Clit** s-a dezvoltat având ca axa principală drumul comunal DC 10 respectiv partea stradală a acestuia. Pe această axă se sprijină o rețea de străzi cvasiortogonală colectoare și de acces .

Axa principală a localității își desfășoară traseul pe direcția sud vest-nord est pe o lungime de 0,95 km

Trama stradală este alcătuită dintr-o rețea de străzi în cea mai mare parte de categoria a III-a.

Străzile existente importante ale localității au fronturi nu prea largi , între case fiind circa 7-22 m. În rest spre marginile comunei, străzile sunt scurte și au fronturile înguste de 10-12 m.

Intersecțiile existente între străzile localității Clit și partea stradală a DC 10 nu

sunt amenajate corespunzător stasurilor referitoare la intersecțiile la aceleași nivel din localități.

Rețeaua stradala existenta in localitatea Clit este alcătuită in mare majoritate din străzi de categoria III-a unele modernizate altele nu :

Repartizarea pe categorii a străzilor localității Clit este :

- Cat. I -
- Cat. II -
- Cat. III- 2,27 km
- Cat. IV- - km

Din totalul străzilor de categoria a III- 2,27km

- 0 Km sunt străzi modernizate
- 2,27 Km sunt străzi nemodernizate

Schema stradala a localității **Comănești** s-a dezvoltat având ca axa principala drumul județean DJ 793 A respectiv partea stradala a acestuia. Pe aceasta axa se sprijină o rețea de străzi cvasiortogonală colectoare si de acces .

Axa principală a localității își desfășoară traseul pe direcția vest - est pe o lungime de 1,00 km.

Trama stradala este alcătuită dintr-o rețea de străzi in cea mai mare parte de categoria a III-a.

Străzile existente importante ale localității au fronturi nu prea largi , intre case fiind circa 7-22 m. In rest spre marginile comunei, străzile sunt scurte si au fronturile înguste de 10-12 m.

Intersecțiile existente intre străzile localității Comănești si partea stradala a DJ 793 A nu sunt amenajate corespunzător stasurilor referitoare la intersecțiile la același nivel din localități.

Rețeaua stradala existentă în localitatea Comănești este alcătuita in mare majoritate din străzi de categoria III-a unele modernizate altele nu , conform tabelului expus mai jos:

Repartizarea pe categorii a străzilor localității Comănești este :

- Cat. I -
- Cat. II -
- Cat. III- 1,45 km
- Cat. IV- -km

Din totalul străzilor de categoria a III-a = 1,45 km

- 1,15 Km sunt străzi modernizate .
- 0,3Km sunt străzi nemodernizate

Trama stradala a localității **Agrișu Mic** s-a dezvoltat având ca **axa** principala drumul comunal DC 11 respectiv partea stradala a acestuia. Pe aceasta axa se

sprijină o rețea de străzi colectoare.

Axa principală a localității își desfășoară traseul pe direcția nord-sud pe o lungime de 1,5 km.

Străzile existente ale localității au fronturi nu prea largi, între case fiind de circa 11-20 m. În rest spre marginile localității, străzile sunt scurte și au fronturile înguste de 10-12 m.

Intersecțiile existente între străzile localității Agrișu Mic și partea strădala a DC 11 nu sunt amenajate corespunzător stasurilor referitoare la drumul comunal precum nici corespunzător stasurilor referitoare la intersecțiile în localități.

Rețeaua strădala existentă în localitatea Agrișu Mic este alcătuită în mare majoritate din străzi de categoria III-a unele modernizate altele nu, conform tabelului expus mai jos:

Repartizarea pe categorii a străzilor localității Agrișu Mic este ;

- Cat. I -
- Cat. II -
- Cat. III- 2,81 km
- Cat. IV - - km

Din totalul străzilor de categoria a III-a =2,81 km

- 0,0 Km sunt străzi modernizate

- 2,81 Km sunt străzi nemodernizate

Trama strădala a localității **Botfei** s-a dezvoltat având ca axa principală drumul comunal DC 11 respectiv partea strădala a acestuia. Pe această axa se sprijină o rețea de străzi colectoare.

Axa principală a localității își desfășoară traseul pe direcția nord-sud pe o lungime de 2,1 km.

Străzile existente ale localității au fronturi nu prea largi, între case fiind de circa 11-20 m. În rest spre marginile localității, străzile sunt scurte și au fronturile înguste de 10-12 m.

Intersecțiile existente între străzile localității Botfei și partea strădala a DC 11 nu sunt amenajate corespunzător stasurilor referitoare la drumul comunal precum nici corespunzător stasurilor referitoare la intersecțiile în localități.

Rețeaua strădala existentă în localitatea Botfei este alcătuită în mare majoritate din străzi de categoria III-a unele modernizate altele nu, conform tabelului expus mai jos: Repartizarea pe categorii a străzilor localității Botfei este :

- Cat. I - -
- Cat. II - -
- Cat. III - 3,27 km
- Cat. IV - - km

Din totalul străzilor de categoria a IV-a = 3,27 km

- 0 Km sunt străzi modernizate
- 3,27Km sunt străzi nemodernizate

Schema stradala a localității **Urviș de Beliu** s-a dezvoltat având ca axa principala drumul comunal DC 12 respectiv partea stradala a acestuia. Pe această axa se sprijină o rețea de străzi cvasiortogonală colectoare si de acces .

Axa principală a localității își desfășoară traseul pe direcția sud - nord pe o lungime de 1,15 km.

Trama stradala este alcătuită dintr-o rețea de străzi in cea mai mare parte de categoria a III-a.

Străzile existente importante ale localității au fronturi nu prea largi , intre case fiind circa 7-22 m. In rest spre marginile comunei, străzile sunt scurte si au fronturile înguste de 10-12 m.

Intersecțiile existente intre străzile localității Urviș de Beliu si partea stradala a DC 12 nu sânt amenajate corespunzător stasurilor referitoare la intersecțiile la același nivel din localități.

Rețeaua stradala existenta in localitatea Urviș de Beliu este alcătuită în mare majoritate din străzi de categoria III-a unele modernizate altele nu , conform tabelului expus mai jos:

Repartizarea pe categorii a străzilor localității Urviș de Beliu este:

- Cat. I - -
- Cat. II - -
- Cât. III- 1,7 km
- Cat .IV - - km

Din totalul străzilor de categoria a I-a = 1,70 km

- 0 Km sunt străzi modernizate
- 1,7 Km sunt străzi nemodernizate

Circulația pietonală în localitățile, aparținătoare ale comunei Hășmaș este asigurată de trotuarele existente între case și partea carosabilă a străzii.

Ca stare de viabilitate a acestora, se menționează faptul ca in totalitate, trotuarele sunt nemodernizate respectiv din piatra sau pământ.

Atât în comuna Hășmaș cat si in satele aparținătoare se desfășoară următoarele tipuri de trafic;

- Trafic de tranzit
- Trafic de penetrație
- Trafic local

Traficul de tranzit si de penetrație se desfășoară pe traseele drumurilor clasificate respectiv pe drumurile județene DJ 793 A , DC 10, DC 11, DC 12.

Traficul local utilizează trama stradala existenta in localități care nu prezintă curbe sau intersecții amenajate, nici îmbrăcăminte asfaltica ceea ce duce la

desfășurarea unui trafic cu viteze mici, fără confort optic, etc.

În concluzie, datorita acestor disfuncționalități existente precizate pe fiecare localitate , circulația rutiera în localități se desfășoară greoi, cu viteze mici, fără siguranța în trafic.

TRANSPORTUL ÎN COMUN

Pe teritoriul administrativ al comunei Archiș nu există trasee de transport în comun locale. În schimb se prezintă linii de transport între localități, respectiv :

1. URVIȘ – BELIU – CERMEI – ȘICULA – SELEUȘ – SÂNTANA – ARAD
(tur – retur) prin SC Transdara Arad
2. BOTFEI – INEU – PÂNCOTA – ȘIRIA – ARAD
(tur – retur) CTP Arad
3. URVIȘ – BELIU – INEU
(tur – retur de 2 ori pe zi) CTP Arad

Transportul în comun se desfășoară pe aceeași tramă stradală și rețea de circulație existentă în comuna Archiș și respectiv în satele aparținătoare, pe partea stradală a drumurilor clasificate.

CIRCULAȚIA FERROVIARĂ

Comuna Hășmaș nu are gară CFR.

Cea mai apropiată gară este cea din colonia Bocsig amplasată în partea de sud-vest a acesteia. Transportul feroviar este asigurat de linia CF Arad - Brad.

6.2 Construcții, terenuri.

Intravilanul localității Hășmaș este materializat prin corelarea limitelor și suprafețelor aflate în evidența Oficiului Județean de Cadastru, Consiliului Local Hășmaș și ultimele planuri urbanistice aprobate.

În componența intravilanului intră:

▶ localitatea de reședință: Hășmaș:	56 ha
▶ satele aparținătoare:	
- Agrișu Mic:	27 ha
- Botfei:	30 ha
- Clit:	10 ha
- Comănești:	15 ha
- Urvis de Beliu	28 ha

Total	166 ha
▶ unități economice izolate:	
- unități agrozootehnice:	
- CC 1108-C.A.P. fermă	1,10 ha
- CC 715, 716, 741 - C.A.P. fermă	2,75 ha
- pescărie Botfei	1,0 ha
Total	4,85 ha
▶ unități industriale:	
- moara Botfei	0,5 ha
▶ instituții publice:	
- biserica veche Agrișu Mic	1ha
▶ gospodărie	
- cimitire:	
Botfei:	0,03 ha
Clit:	0,10 ha
Agrișu Mic:	0,59 ha
Hășmaș.	0,58 ha
	0,05 ha
▶ groapa de gunoi Hășmaș:	0,5 ha
4x0.3 ha=	1.2 ha
Total=	1,56 ha
▶ cabane, cantoane	
Botfei	0,04 ha
	0,04 ha
	0,04 ha
Urviș de Beliu	0,49 ha
Hășmaș	0,01 ha
	0,2 ha
	0.0-1 ha
	1,65 ha
▶ Total trupuri izolate existente	8.56 ha
Total intravilan	174,56 ha

Descrierea infrastructurii zonelor funcționale din intravilanul existent

► **Locuințele**

În cadrul zonelor funcționale, locuințele reprezintă procentul cel mai mare din terenul ocupat; în cea mai mare parte a cazurilor, acestea au caracterul de gospodării țărănești, pe loturi, cu regim mic de înălțime (parter), cu procent mic de ocupare a terenului, structurate tradițional: clădirea de locuit și anexele locuibile, apoi anexele pentru animale și grădina de legume sau pomi fructifere.

Locuințe colective întâlnim doar în localitatea Hășmaș, în zona centrală, unde există câteva blocuri P+I.

Suprafața ocupată de locuințe și procentul pe care îl ocupă din totalul intravilanului:

Hășmaș:	36,4 ha	65%
Botfei:	22,5 ha	75%
Agrișu Mic:	17,5 ha	64,8%
Urviș de Beliu:	23,5 ha	84%
Comănești:	11,5 ha	76,7%
Clit:	7,4 ha	74%
Total	118,8 ha	68 % din total intravilan

► **Activități agrozootehnice** - compuse din foste I.A.S-uri. S.M.T.-uri, saivane oi, sunt prezenta cu preponderența în trupurile izolate existente și foarte puțin în localități:

Hășmaș:	-	-
Botfei:	-	-
Agrișu Mic:	-	-
Urviș de Beliu:	-	-
Comănești:	0,5 ha	3,3 %
Clit:	-	-
Trupuri izolate:	4.85 ha	56%
Total	5,25 ha	3 % din total intravilan

► **Activități de tip industrial și depozitare** - le întâlnim într-un procent foarte mic, în localitatea Hășmaș (0,1 ha) în forma unei distilerii și într-un trup izolat, lângă Botfei, la moară (0,5ha) ocupând un total de 0,6ha în procent de 0,4 din totalul intravilanului existent.

► **Zonele de instituții și servicii** publice nu sunt conturate într-un nucleu central, prezente în fiecare localitate prin biserici, școli, cămine culturale, acestea se interferează cu zonele de locuit, înșirate de-a lungul văilor pe lângă care s-au dezvoltat satele ca funcțiune complementară la zonele de locuit. Doar în localitatea Hășmaș întâlnim instituțiile publice grupate într-un nucleu care ar putea dezvolta o zonă centrală.

Suprafețele ocupate precum și procentele sunt următoarele:

Hășmaș:	1,5 ha	2,7%
Botfei:	1,0 ha	3,3%
AgrișuMic.	2,0 ha	7,4%

Urviș de Beliu:	1,0 ha	3,5%
Comănești:	1,0 ha	6,7%
Clit:	1,0 ha	10%
<u>Trupuri izolate.</u>	<u>1.0 ha</u>	<u>11.7%</u>
Total	8,5 ha	4,9 % din total intravilan

► **Spațiile verzi, sport,** le întâlnim sub formă de zone mai mult sau mai puțin plantate, de-a lungul căilor de circulație în localități și un teren de sport în Hășmaș, cu următoarele suprafețe și procente:

Hășmaș:	2,5 ha	4,5 %
Botfei.	1,0 ha	3,3%
AgrișuMic:	1,0 ha	3,7%
Urviș de Beliu:	-	-
Comănești:	-	-
Clit: '	-	-
<u>Trupuri izolate:</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Total	4,5 ha	2,6 % din total intravilan

► **Căile de circulație rutieră,** prezente în intravilan prin terenurile ocupate de drumurile comunale (intravilan) și rețeaua stradală au următoarea distribuție:

Hășmaș:	5,5 ha	9,8 %
Botfei:	2,0 ha	6,7%
AgrișuMic:	3,0 ha	11,2%
Urviș de Beliu:	2,5 ha	9,0%
Comănești:	1,5 ha	10,0%
<u>Clit:</u>	<u>1.0 ha</u>	<u>10.0 %</u>
Total	15,5 ha	8,9% din total intravilan

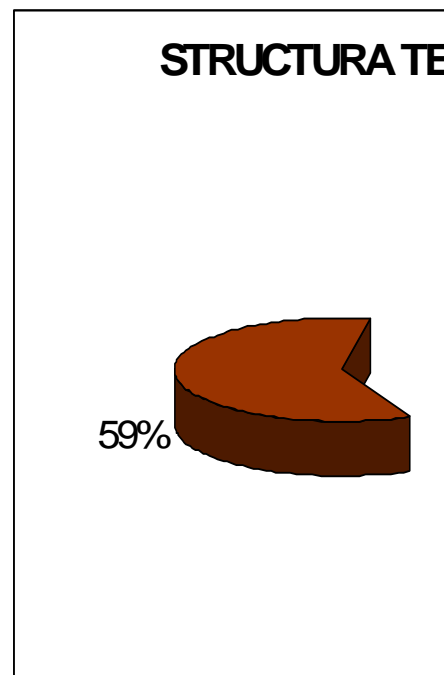
► **Gospodăria comunală** există ca zonă funcțională prin cimitirele (trupuri izolate) și groapa de gunoi de la Hășmaș. În trupurile izolate, suprafața cimitirelor este de 1,56ha, procentul din totalul intravilanului este de 0,9%.

► **Terenuri libere** întâlnim în aproape toate localitățile în intravilan, sub formă de terenuri arabile în intravilan, intercalate cu parcelele de locuit, probabil, cândva ocupate cu clădiri de locuit.

În prezent situația acestor terenuri este următoarea:

Hășmaș:	8,0 ha	14,2%
Botfei:	2,5 ha	8,3%
Agrișu Mic :	2,5 ha	9,2%
Urvișu de Beliu	-	-
Comănești	-	-
Clit	-	-

Terenuri agricole	Suprafețe
arabile	1154 ha
pășuni	2154 ha
fânețe	139 ha

BILANȚ TERITORIAL INTRAVILAN EXISTENT COMUNA HĂȘMAȘ

	Suprafață localitate de baza (ha)	S. sate aparținătoare (ha)	S. trupuri izolate (ha)	Total suprafață (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni	36,4	82,4	-	118,8	68

Planul de Dezvoltare al Comunei Hășmaș, județul Arad

Unități industriale și depozitare	0,1	-	0,5	0,6	0,4
Unități agrozootehnice	-	0,5	4,85	5,25	3
Instituții și servicii publice		6	1	8,5	4,9
Căi de comunicație rutieră	5,5	10	-	15,5	8,9
Spații verzi, sport	2,5	2	-	4,5	2,6
Construcții tehnico edilitare	-	-	-	-	-
Gospodărie comunală	-		1,56	1,56	0,9
Destinație specială	-	-	-	-	-
Terenuri libere	g	5	-	13	7,5
Ape	2	4	-	6	3,4
Păduri	-	0,1	0,65	0,75	0,4
Terenuri neproductive	-	-	-	-	-
Total	56	110	8,56	174,56	100%

BILANȚ TERITORIAL - TERITORIU ADMINISTRATIV HĂȘMAȘ - EXISTENT

Teritoriu administrativ al unității de bază	Categorii de folosință									
	Agricol				Neagricol					
	Arabil	Pășuni-fânețe	Vii	Livezi	Păduri	Ape	Drumuri	Curți-construcții	Neprod.	
Extravilan	1.118,5	2.293	-	15	5.085,35	43	58,5	8,5	34	8.655,85
Intravilan	35,5	-	-	-	0,65	6	15,5	130,5	-	188,15
Total:	1.154	2.293		15	5.086	49	74	139	34	8.844
% din total	39,2%				60,8%					100,0

Echipare edilitară

- **Gospodărirea apelor**

Pe teritoriul comunei curg următoarele ape:

- valea Hășmaș, care traversează localitatea Hășmaș și Comănești
- valea Beliu, care traversează localitatea Clit, în aval de care, preia valea Urviș, care traversează Urvișul de Beliu. în aval de localitatea Hășmaș. valea Beliu se varsă în Hășmaș.

- valea Botfei, trece prin Botfei și Agrișul Mic, iar în Comănești se varsă în valea

Hășmaș.

Aceste văi au scurgeri cu caracter torențial.

Au fost executate lucrări parțiale de regularizare și îndiguire a văilor.

- **Surse de apă**

În anul 1994, S.C. "EXPERT PROIECT" București a elaborat un studiu pentru alimentare cu apă în zonă, în conformitate cu care , pârâul Hășmaș constituie o sursă de apă potabilă de suprafață, pârâul având în amonte de localitate cu circa 1 km, un debit de 25 l/s, după o perioadă prelungită de secetă.

Necesarul de apă pentru populație stabilit conform N.P. 66/2001 este de circa 17 l/s.

Din informații locale, pârâul Botfei poate fi o sursă de apă potabilă de suprafață, cu o captare amplasată în amonte de localitatea Botfei.

- **Alimentare cu apă**

Alimentarea cu apă în comună este realizată din fântâni individuale și câteva fântâni la 5-6m adâncime, din care apa seacă în perioade de secetă mare.

- **Canalizare**

în comună nu există nici un sistem centralizat de canalizare.

- **Instalații electrice**

Hășmaș

Comuna Hășmaș are o întindere relativ mare astfel că este necesar să se asigure alimentarea cu energie electrică din două posturi de transformare 20/0,4kV racordate la rețeaua de linii de medie tensiune care au traseul dinspre Comănești și are ramificații spre Archiș, Urviș de Beliu și Clit. De la cele două posturi de transformare se ramifică liniile aeriene de joasă tensiune la care prin branșament aerian se racordează toți, consumatorii care sunt aproape în totalitate casnici.

Botfei

Satul Botfei, aparținător comunei Hășmaș, este alimentat cu energie electrică dintr-un post de transformare conectat la linia electrică aeriană de medie tensiune 20kV care are traseul dinspre satul Agrișul Mic. De la acest post de transformare se ramifică liniile electrice aeriene de joasă tensiune 0,4kV la care se fac branșamentele pentru fiecare consumator. Postul de transformare este amplasat asimetric față de centrul de consum, astfel consumatorii mai depărtați pot avea dificultăți cu valoarea tensiunii de alimentare care poate să scadă din cauza căderilor mari.

Agrișu Mic

Consumatorii de energie electrică din satul Agrișu Mic, aparținător comunei Hășmaș, sunt alimentați dintr-un singur post de transformare amplasat în centrul localității conform planului de situație, racordat la linia de medie tensiune care are traseul dinspre satul Comănești. De la acest post se ramifică liniile electrice aeriene de joasă tensiune care deservește toți consumatorii existenți.

Aproape toți consumatorii sunt de tip casnic.

Comănești

Alimentarea cu energie electrică a consumatorilor din localitatea Comănești, sat aparținător comunei Hășmaș, se face dintr-un singur post de transformare racordat la linia medie tensiune ce are traseul dinspre sediul de comună. Postul de transformare este amplasat în centrul localității conform planului de situație anexat. Liniile electrice de joasă tensiune sunt pozate aerian pe stâlpi și se ramifică la toți consumatorii.

Urviș de Beliu

Localitatea Urviș de Beliu, aparținătoare comunei Hășmaș, este alimentat prin linia de medie tensiune ce are traseul dinspre Hășmaș, dintr-un singur post de transformare amplasat aproximativ în centrul satului în vecinătatea școlii conform planului de situație anexat. De la postul de transformare se ramifică liniile electrice de joasă tensiune la care se leagă consumatorii existenți.

Clit

Satul Clit aparținător comunei Hășmaș este alimentat cu energie electrică printr-un post de transformare la linia electrică de medie tensiune cu traseul dinspre Hășmaș. El este amplasat la marginea localității în partea de vest, consumatorii din partea opusă fiind oarecum dezavantajați. De la postul de transformare liniile de joasă tensiune traversează satul spre partea de nord - est asigurând funcționarea consumatorilor.

• instalații telefonice

Hășmaș

Asigurarea serviciilor telefonice pentru abonați din comuna Hășmaș se face în condiții de calitate ca urmare a instalării cablului fibră optică care traversează localitatea de la vest spre est cu traseu dinspre traseul Beliu - Comănești și are o ramificație pentru localitatea Archiș. Aproximativ în centrul comunei este amplasată centrala, telefonică care asigură deservirea tuturor abonaților existenți, precum și a celor din localitatea Comănești, Urviș de Beliu și Clit. În comuna Hășmaș are în funcție și o instalație de transmisie TV prin cablu cu recepția în satul aparținător Comănești.

Botfei

În satul Botfei aparținând comunei Hășmaș a fost instalat cablul telefonic fibră optică, rezolvându-se astfel efectuarea unor comunicații de calitate. În localitate nu există centrala telefonică digitală, deservirea abonaților făcându-se de centrala din Agrișu Mic.

Agrișu Mic

Serviciile telefonice ale abonaților din satul Agrișu Mic sunt asigurate în condiții de calitate ca urmare a instalării cablului fibră optică care traversează localitatea pe direcția nord-sud Comănești - Botfei. Aproximativ în centrul satului este amplasată centrala telefonică digitală care deservește atât abonații din Agrișu Mic cât și pe cei din Botfei.

Comănești

Asigurarea serviciilor telefonice pentru abonații din satul Comănești aparținător comunei Hășmaș se face în condiții optime ca urmare a instalării cablului fibră optică care traversează localitatea pe direcție Hășmaș - Beliu cu ramificație spre centrala din Agrișu Mic. În localitate nu este centrală proprie, deservirea abonaților făcându-se din centrala telefonică digitală din comuna Hășmaș. De menționat că în satul Comănești există instalație de transmisie TV prin cablu și centrala de recepție care deservește și abonații din Hășmaș.

Urviș de Beliu

Abonații telefonici din satul Urviș de Beliu au asigurate comunicațiile la un bun nivel calitativ ca urmare a instalării cablului telefonic fibră optică care traversează localitatea pe direcție nord - sud. În localitate nu există centrală telefonică, deservirea se face de centrala din Hășmaș.

Clit

Asigurarea serviciilor telefonice pentru abonații din satul Clit aparținător comunei Hășmaș se face în condiții optime ca urmare a instalării cablului fibră optică care traversează localitatea. În localitate nu există centrală telefonică digitală, deservirea făcându-se de cea din Hășmaș.

- **Alimentarea cu căldură** a tuturor localităților se realizează în prezent în sistem individual, cu sobe cu combustibil solid.
- **Alimentarea cu gaze naturale** nu se realizează în prezent pe teritoriul comunei Hășmaș.

PARTEA A II-A: PLANIFICARE STRATEGICĂ

Cap.1 Ce este planificarea strategică?

Planificarea strategică este un instrument managerial. Ca orice alt instrument managerial, este utilizată pentru un singur scop pentru a ajuta organizația să facă o treabă cât mai bună, pentru a focaliza energia pentru a se asigura faptul că toți membrii organizației lucrează împreună pentru a atinge același scop, pentru a evalua și a corecta direcția de acțiune a organizației în sensul producerii schimbării pe care și-a propus-o.

Planificarea strategică este efortul organizat de luare a deciziilor fundamentale și de planificare a acțiunilor care arată cine este acea organizație, ce face și de ce face ceea ce face în sensul atingerii scopului ideal pe care și l-a propus. (Bryson's Strategic Planning in Public and Nonprofit Organizations)

O analiză a termenilor ce alcătuiesc această definiție va scoate la iveală caracteristicile de bază ale planificării strategice:

1. Procesul este **strategic** pentru că implică abordarea celei mai bune căi de acțiune care să răspundă la stimulii externi, care pot fi cunoscuți sau nu, în prealabil. Organizația trebuie să fie capabilă să răspundă activ la dinamica și schimbările ce se produc în mediul în care acționează. O abordare strategică presupune formularea unor obiective clare, o gestionare judicioasă a resurselor organizației și o alocare flexibilă în funcție de stimulii externi.
2. Procesul este **planificativ** pentru că presupune o formulare deliberată a unui scop și dezvoltarea unei abordări care să permită atingerea acestuia.
3. Procesul este **organizat** pentru că presupune o ordine și un program riguros pentru a-l menține pe direcția dorită și pentru a ne atinge scopul. Procesul trebuie să treacă printr-o serie de întrebări ale căror răspunsuri să-i ajute pe planificatori să identifice experiența organizației, să testeze presupunerile pe care le fac, să adune și să implementeze în proces informații despre trecutul și prezentul organizației precum și să anticipeze evoluția viitoare a mediului în care organizația își desfășoară activitatea.
4. În fine, procesul este unul **de luare a deciziilor fundamentale și de planificare a acțiunilor** deoarece hotărârile trebuie luate în așa fel încât să răspundă la toate problemele prezentate până acum. Planul final este un set de decizii despre ce vom face, de ce vom face și cum vom face. Deoarece este imposibil să facem tot ceea ce trebuie făcut pe lumea aceasta, planificarea strategică implică prioritizarea deciziilor și acțiunilor pe care le vom întreprinde, în final rămânând în vigoare acele decizii care vor asigura succesul organizației.

Planificarea strategică NU trebuie confundată cu planul strategic, sau planul de dezvoltare. Planificarea strategică este un proces, iar rezultatul acestui proces este planul strategic, document care va servi la „orientarea” organizației pe o anumită perioadă de timp.

Cap.2 Când este necesară planificarea strategică?

- Atunci când schimbările mediului în care organizația acționează sunt evidente și strategiile nu mai sunt reprezentative pentru condițiile actuale.
- Atunci când aplicarea deciziilor strategice conform planului anterior nu apropie organizația de scopul inițial propus.
- Atunci când ne dăm seama că nu am mai făcut niciodată planificare strategică.
- Atunci când „clienții” noștri sunt vizibil nemulțumiți de modul în care se petrec lucrurile în organizația noastră.
- La sfârșitul perioadei acoperite de planul strategic anterior.

Cap.3 Caracteristicile procesului de planificare strategică

Procesul de planificare strategică:

- Conduce la acțiune;
- Construiește o misiune comună bazată pe valorile organizației;
- Este un proces participativ , în care membrii Comitetului Director au același rol cu personalul angajat;
- Este transparentă pentru comunitate;
- Este orientată extern și este sensibilă la orice modificare a mediului organizației;
- Se bazează pe informații de calitate (credibile, actuale, manevrabile);
- Necesită deschidere către întrebări obiective care să evidențieze starea de fapt;
- Este o componentă esențială a managementului.

Cap.4 Modelul planificării strategice

Primul demers în planificare începe cu un cadru de 4 întrebări fundamentale:

1. Mai întâi trebuie să vă uitați la modul cum ați ajuns la acel moment din istoria organizației dvs., să identificați ceea ce v-a adus succes și ceea ce ar necesita mai multă atenție.

2. În al doilea rând, trebuie să ne preocupe locul unde vrem să mergem pornind de la momentul prezent prin crearea unei viziuni, listarea obiectivelor, conducerea unei evaluări interne ale punctelor tari și ale celor slabe și stabilirea țintelor.

3. În al treilea rând, stabiliți modul cum să ajungeți acolo unde doriți, enunțând strategiile și examinând oportunitățile externe și amenințările.

4. În final, trebuie să alegeți modul de a face planul operațional, revizuind structura organizației și determinând implementarea pe baza planurilor de acțiune. Acest model poate fi structurat după cum urmează:

Cap.5 Viziune

Hășmaș - o comună cu valențe europene, în care să domnească bunăstarea, eficiența, toleranța, respectul față de Dumnezeu și valorile creștine.

Cap. 6 Misiune

Misiunea este aceea de a oferi tuturor cetățenilor comunei, bunăstare, siguranță socială și economică pentru un viitor mai bun, într-o comună prosperă.

Cap.7 Obiective

Obiectivele dezvoltării durabile a comunei Hășmaș țin cont de faptul că, pe ansamblu, dezvoltarea sau regenerarea unei zone/așezări este determinată semnificativ de schimbările care se produc în structura economiei locale, în structura populației și în cultura comunității.

O dezvoltare unitară trebuie să țină cont de caracterul limitat al resurselor (care adesea împiedică autoritatea publică să gestioneze toate problemele comunității) și de alocarea echilibrată a acestor resurse.

Pe de altă parte, autoritatea publică este cea care trebuie să evalueze permanent oportunitatea realizării unei investiții, nu numai în raport cu resursele financiare existente dar și cu cele potențiale și cu opțiunile populației. Autoritatea trebuie să încurajeze responsabilitatea comunitară și individuală, precum și parteneriatul pentru realizarea proiectului de dezvoltare locală.

Obiectivul general îl constituie asigurarea bunăstării tuturor locuitorilor comunei Hășmaș.

Obiectivele principale ale dezvoltării comunei Hășmaș sunt următoarele:

- dezvoltarea spațiului rural;
- dezvoltarea infrastructurii de bază (apă, electricitate, distribuție de gaze, căi de transport);
- valorificarea eficientă a resurselor naturale;
- dezvoltarea resurselor umane;
- întărirea coeziunii sociale.

Având în vedere faptul că o așezare nu este un sistem închis realizarea proiectului de dezvoltare se va face cu respectarea următoarelor principii:

- dezvoltare durabilă, astfel încât pe termen lung să se producă schimbări majore de atitudine în ceea ce privește utilizarea resurselor, atât de către populație, cât și de agenții economici;
- realizarea programelor și proiectelor în parteneriat public-privat;
- realizarea acelor proiecte pe care sectorul privat nu le poate finanța;
- realizarea de programe sau proiecte ținând seama de cultura și tradițiile întregii comunități;
- protecția mediului;
- interzicerea multiplicării serviciilor publice, dacă acestea nu servesc intereselor comunității;
- identificarea nevoilor comunității locale și prioritizarea acestora;
- realizarea unei corelații între nevoile comunității și lansarea unor programe;
- evaluarea nevoilor comunităților sărace și a capacității autorității de a asigura accesul acestora la locuințe, locuri de muncă și servicii publice de bază.

Cap. 8 Acte și documente pe baza cărora s-au fixat obiectivele

A. Acte și documente internaționale:

- Apelul de la Hanovra al primarilor de municipii din 36 de țări europene, adoptat la cea de-a treia Conferință a orașelor și așezărilor durabile, Hanovra, Germania 2000
- Articolul 151 din Tratatul care stabilește o Comunitate Europeană – scopul conservării și dezvoltării moștenirii culturale comune, cu respectarea diversității;
- Articolul 6 din Tratatul care stabilește o Comunitate Europeană – referire la protecția mediului ce trebuie integrată în toate politicile și activitățile comunitare.

B. Legislația internă:

- Legea administrației publice locale nr. 215/2001
- Legea serviciilor publice de gospodărie comunală nr.326/2001;
- Legea nr. 27/1994 privind impozitele și taxele locale;
- Legea nr.189/1998 privind finanțele publice locale;
- Legea nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul;
- Legea nr.71/1996 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea I - Căi de comunicație;
- Legea nr.171/1997 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a II-a Apa;
- Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate;

- Legea nr. 351/ 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a - Rețeaua de localități;
- Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții;
- OG nr. 20/1994 privind măsuri pentru reducerea riscului seismic al construcțiilor existente, republicată;
- Legea nr. 460/2001 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr.20/1994 privind măsuri pentru reducerea riscului seismic al construcțiilor existente;
- Legea locuinței nr. 114 din 11 octombrie 1996, republicată;
- Legea nr. 422/ 2001 privind protejarea monumentelor istorice;
- Legea nr.213/1998 privind proprietatea publică și regimul juridic al acesteia;
- Legea nr..219/1998 privind regimul concesiunilor;
- Legea nr.41/1995 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr.68/1994 privind protejarea patrimoniului cultural național;
- Legea nr.56/1998 privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 24/1997 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 68/1994 privind protejarea patrimoniului cultural național, aprobată prin Legea nr. 41/1995;
- Legea învățământului nr.84/1995 *** Republicată;
- Legea nr.133/2000 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr.102/1998 privind formarea profesională continuă prin sistemul educațional;
- Legea nr. 33/1995 pentru ratificarea Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, încheiată la Strassbourg la 1 februarie 1995;
- Legea nr.48/2002 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare;
- Legea protecției mediului nr.137/1995 *** Republicată;
- Legea apelor nr. 107 din 25 septembrie 1996; O.U. nr. 236/2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice;
- Legea nr.426/2001 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 78/2000 privind regimul deșeurilor;
- Legea nr.655/2001 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.243/2000 privind protecția atmosferei.

Cap.9 Analiza S.W.O.T.

Unul dintre cele mai puternice instrumente pentru evaluarea stadiului actual de dezvoltare al organizației și pentru identificarea direcției în care se va produce schimbarea (dacă va fi necesar) sau a strategiei de abordare a unui proiect este analiza SWOT:

Strengths – puncte tari: aparțin organizației și care se traduc de obicei prin resurse sau abilități disponibile.

Weaknesses – puncte slabe: aparțin organizației și se traduc de obicei prin resurse sau abilități indisponibile.

Opportunities – oportunități: acele evenimente sau procese externe (care nu aparțin organizației și nici nu pot fi modificate de aceasta) și care pot afecta în bine activitatea organizației.

Threats – amenințări: acele evenimente sau procese externe (care nu aparțin organizației și nici nu pot fi modificate de aceasta) și care pot afecta în rău activitatea organizației.

Ideea pe care se bazează această analiză este că strategia dvs. de adaptare trebuie:

- Să profite de situațiile favorabile;
- Să prevină sau să evite amenințările prin:
 - utilizarea completă a punctelor tari ale organizației;
 - luarea în considerare a slăbiciunilor organizației, în special când se asociază cu amenințări externe;
 - transformarea punctelor slabe în puncte tari.

INFORMAȚII PRIVIND EVOLUȚIA FACTORILOR INTERNI

Identificarea dinamicii factorilor interni este un proces dificil pentru că, de cele mai multe ori, membrii organizației sunt mult mai apropiați de problemă și mult mai implicați în activitatea organizației pentru a putea fi obiectivi.

Procesul de identificare a evoluției acestor factori interni poate fi divizat în **două etape:**

1. Revederea „programului” organizației – activitățile, serviciile și proiectele organizației. Ceea ce trebuie să aflăm în cadrul acestei etape este:
 - dacă satisfacem nevoile;
 - dacă ne atingem obiectivele;
 - cât de eficienți suntem.
2. Revederea „procesului” organizației – modul în care lucrează organizația. În cadrul acestei etape trebuie să aflăm:
 - dacă structura organizației este cea optimă pentru desfășurarea activității;

- dacă sistemul ierarhic de conducere și de participare la activitatea organizației este cel optim pentru desfășurarea activității;
- dacă modul de lucru al organizației este cel optim pentru desfășurarea activității

Pentru a putea desfășura această activitate trebuie ca misiunea, scopul viziunea, valorile și domeniile de activitate ale organizației să fie clare și corect definite.

INFORMAȚII PRIVIND EVOLUȚIA FACTORILOR EXTERNI

Este legată în mod evident de tendințele de evoluție ale mediului în care lucrăm și ale organizației în mediul de lucru. Pentru a putea identifica aceste tendințe, va trebui să avem în vedere următoarele tendințe:

1. Schimbările în resursele la care avem acces

Ce se va întâmpla cu tipurile de resurse?

În ce mod ne vor afecta aceste schimbări?

2. Schimbările în modul de lucru

În ce mod se vor schimba metodele și tehnicile de lucru?

Care sunt noutățile în metodele și tehnicile de lucru?

Ne vom putea adapta la noile metode și tehnici?

3. Schimbări în cerere și nevoi

Ce se întâmplă cu beneficiarii noștri?

Cum se poate schimba profilul beneficiarilor?

Cererea pentru oferta noastră scade sau crește?

4. Schimbări politice și economice

Care va fi impactul schimbărilor legislative, politice și economice asupra organizației noastre?

5. Schimbări ale mediului și ale pieței

Ce se întâmplă cu organizațiile și instituțiile similare, cu care împărțim nișa de piață?

Vom colabora cu ele sau vom fi în competiție?

Acest ultim punct este interesant din două puncte de vedere:

- putem preîntâmpina eventuale conflicte, rezolva eventualele probleme și construi eventuale alianțe;
- ne putem folosi de experiența altora.

Sursele de informare pentru această etapă a procesului sunt:

- statistici guvernamentale;
- autoritățile locale;
- planuri de dezvoltare comunitară;
- cercetările făcute de organizație;
- contactarea finanțatorilor;
- informații formale și informale de la clienți.

ANALIZĂ SWOT- ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ LOCALĂ

Factori	Factori pozitivi	Factori negativi
Factori interni	<p>PUNCTE TARI</p> <ul style="list-style-type: none"> - programe soft actualizate pe domenii de activitate (impozite și taxe, contabilitate); - noi puncte de colectare a taxelor și impozitelor pentru primărie (serviciul impozite și taxe); - climat de colaborare și cooperare în administrația publică locală; - comunicarea primăriei cu cetățeanul și întreaga comunitate prin personal specializat în relații cu societatea civilă; - existența unei suprafețe de 2000 ha pădure comunală și 2200ha pășune, aflată în proprietate APL; - experiență în accesarea și derularea fondurilor externe – APL Hășmaș; 	<p>PUNCTE SLABE</p> <ul style="list-style-type: none"> - lipsa fondurilor din bugetul local necesare realizării unor investiții; - lipsa personalului în cadrul serviciului de Asistență socială, Registrul Agricol, Contabilitate, Secretariat; - lipsa de personal specializat în diverse compartimente; - lipsa unor instrumente de cointeresare materială a angajaților din APL; - lipsa unui instrument eficient de evaluare a competențelor funcționarilor din APL.
Factori externi	<p>OPORTUNITĂȚI</p> <ul style="list-style-type: none"> - conducerea APL Hășmaș formează o echipă și are experiență în munca de conducere și de administrație publică; - parteneriate cu alte administrații publice locale (Consiliul Județean, Primăria comunei, etc.); - acces la informația din UE în cadrul Administrației Publice Locale; - implicarea cetățenilor în luarea deciziilor – oferită de legislație; - existența unor surse de finanțare externe; - atragerea unor consilieri-voluntari din țări dezvoltate. 	<p>AMENINȚĂRI</p> <ul style="list-style-type: none"> - legislație în domeniul APL defectuoasă; - pierderi de timp la unele instituții descentralizate ale statului în rezolvarea problemelor APL-ului; - buget limitat al Consiliul Județean și Consiliului local Hășmaș; - buget limitat în realizarea activităților de formare în domenii specifice APL. - legislație restrictivă în vederea amenajării și dotării cu mobilier și birotică corespunzătoare.

RECOMANDĂRI:

1. Exploatarea punctelor tari: ca sursă potențială aducătoare de venituri valorificarea pădurii și a pășunii aflate în proprietatea APL Hășmaș.
2. Coroborarea oportunităților cu punctele tari, respectiv atragerea surselor de finanțare nerambursabile de către APL Hășmaș în baza experienței acumulate în accesarea și derularea fondurilor externe.

ANALIZA SWOT- INFRASTRUCTURA

Factori	Factori pozitivi	Factori negativi
Factori interni	PUNCTE TARI <ul style="list-style-type: none"> - existența rețelei de distribuție a energiei electrice; - existența rețelei de telefonie fixă; - optimizarea și modernizarea iluminatului public (parțial în loc. Hășmaș); - existența PUG-ului comunei - studiu de fezabilitate și proiect tehnic pentru alimentarea cu apă a localităților Hășmaș și Comănești; - studiu de fezabilitate pentru modernizarea drumurilor comunale DC10 Hășmaș-Clit, DC11 Comănești –Botfei, DC12 Hășmaș-Urviș de Beliu; - televiziune prin cablu în 5 localități. 	PUNCTE SLABE <ul style="list-style-type: none"> - existența a patru cursuri de apă neamenajate (Clit, Urviș de Beliu, Hășmaș, Botfei); - capăt de linie; - lipsa rețelei de apă potabilă; - lipsa sistemului de canalizare; - lipsa amenajării prin asfaltare a străzilor, drumurilor comunale și a trotuarelor din localitățile comunei Hășmaș; - lipsa amenajării stradale (șanțurilor) de colectare a apelor pluviale, a podețelor din dreptul gospodăriilor, în mod unitar; - lipsa amenajării unor drumuri agricole; - dezinteres din partea locuitorilor pentru realizarea unor lucrări de infrastructură; - lipsa rețelei de telefonie mobilă; - existența unei porțiuni de 2 Km. din drumul județean DJ793A nemodernizat (din pământ) între localitățile Hășmaș și Groșeni.
Factori externi	OPORTUNITĂȚI <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor parteneriate cu comunele învecinate în vederea realizării sistemului de alimentare cu apă și canalizare și a infrastructurii rutiere moderne, prin atragerea de fonduri structurale; - integrarea în UE și posibilitatea accesării de fonduri structurale pentru infrastructură. 	AMENINȚĂRI <ul style="list-style-type: none"> - lipsa cronică a fondurilor pentru infrastructură; - lipsa de coerență în acțiunile centrale și locale în privința infrastructurii.

RECOMANDĂRI:

1. Valorificarea punctelor tari, respectiv utilizarea studiilor de fezabilitate și a proiectelor tehnice întocmite ca puncte de pornire pentru elaborarea de proiecte de finanțare.
2. Acoperirea necesarului de fonduri pentru infrastructură prin accesarea de fonduri structurale.

ANALIZĂ SOWT- INDUSTRIE ȘI SERVICII

Factori	Factori pozitivi	Factori negativi
Factori interni	<p>PUNCTE TARI</p> <ul style="list-style-type: none"> - forță de muncă calificată, preponderență orientativă către de 45 ani; - P.U.G. al comunei; - spațiu locativ suficient pentru dezvoltarea altor servicii publice; - studiul de oportunitate cu privire la concesionarea serviciului de salubritate; - cadrul geografic favorabil dezvoltării industriei și serviciilor specifice zonelor de deal și munte; - existența unui centru de prelucrare primară a ciupercilor. 	<p>PUNCTE SLABE</p> <ul style="list-style-type: none"> - lipsa unui service pentru mașini și utilaje agricole; - starea rea a infrastructurii care trebuie să deservească industria și serviciile; - resurse umane calificate, disponibile, dar pentru care nu există locuri de muncă; - slaba salarizare a personalului din industrie și servicii; - lipsa de informare asupra mediului de afaceri (din U.E.); - un sector comercial (comerț cu amănuntul) dezvoltat în detrimentul celui productiv; - slaba dezvoltare a activităților de turism și agrement în comună; - lipsa unor meșteșugari și a atelierelor de croitorie, reparat încălțăminte, curățătorie, etc. - lipsa unui serviciu public pentru situații de urgență; - lipsa unui serviciu de iluminat public.
Factori externi	<p>OPORTUNITĂȚI</p> <ul style="list-style-type: none"> - resurse naturale exploatabile: păduri, pășuni, piatră de râu, fructe de pădure, plante medicinale, vânat; - concesionarea sau vânzarea unor terenuri extravilane din domeniul public sau privat al comunei, cu scopul derulării unor investiții în agro-turism sau alte activități economice; - zonă geografică pitorească și nepoluată; - integrarea României în UE - 2007 (deschiderea pieței, fonduri de investiții). 	<p>AMENINȚĂRI</p> <ul style="list-style-type: none"> - progresul tehnic acționează împotriva muncii necalificate; - lipsa de educare în mediul de afaceri; - lipsa unei politici coerente în industrie și servicii; - integrarea României în UE (ascuțirea concurenței, cerințe de calificare superioară).

RECOMANDĂRI:

1. Valorificarea oportunităților în primul rând prin dezvoltarea unor activități economice aducătoare de venit din exploatarea și prelucrarea resurselor naturale.
2. Utilizarea forței de muncă locale, calificate în realizarea activităților mai sus menționate.
3. Punerea în valoare a zonei geografice pitorești și nepoluate prin dezvoltarea de servicii agro-turistice.
4. Conturarea un profil industrial și de servicii ce poate să ajute la dezvoltarea comunității.
5. Dezvoltarea unei infrastructuri de afaceri prin:
 - crearea unor centre locale de afaceri;
 - crearea unor incubatoare de afaceri.
6. Sprijinirea investițiilor străine în zonă prin:
 - dezvoltarea de relații de parteneriat public-privat pentru atragerea investițiilor;
 - realizarea unei sinteze a locațiilor și avantajelor/facilităților oferite investitorilor;
 - realizarea unor materiale și acțiuni promoționale pentru atragerea investitorilor.

ANALIZĂ SWOT- AGRICULTURA

Factori	Factori pozitivi	Factori negativi
Factori interni	<p>PUNCTE TARI</p> <ul style="list-style-type: none"> - preponderența terenurilor agricole cu o suprafață totală de 3480 ha; - tradiția comunei în privința domeniului zootehnic și agricol; - existența a două pescării și o păstrăvărie. 	<p>PUNCTE SLABE</p> <ul style="list-style-type: none"> - condiții climaterice specifice zonei deal; - soluri de slabă calitate (dpdv al fertilității); - lipsa de interes a sătenilor în informare asupra implementării unor metode moderne în activitățile agricole; - uzura fizică și morală ridicată a utilajelor agricole; - lipsa unui centru de reparații a utilajelor agricole; - lipsa unui sistem de colectare și valorificare a produselor agricole; - lipsa de bani în gospodăriile țărănești (munca în agricultură este prost plătită); - lipsa unor asociații agricole; - lipsa unei întrețineri corespunzătoare a pășunilor.
Factori externi	<p>OPORTUNITĂȚI</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unor asociații de exploatare eficientă a terenurilor agricole private; - cadrul legislativ pentru stimularea tinerilor calificați de a se stabili în spațiul rural; - tendința diversificării serviciilor în domeniul agricol din spațiul rural; - modificarea legislației în domeniul agricol (clarificarea proprietății agricole); - existența unor programe de finanțare ca: SAPARD, Fermierul, FIDA. 	<p>AMENINȚĂRI</p> <ul style="list-style-type: none"> - depopularea satelor și îmbătrânirea populației; - migrarea tineretului cu studii superioare și lipsa de interes pentru agricultură; - lipsa de interes a investitorilor în agricultură din cauza fărâmițării parcelelor de teren agricol; - legislație instabilă ce dezarmează inițiativele private; - prețuri ridicate pentru achiziționarea de mașini, utilaje agricole, semințe, îngrășăminte, lucrări agricole; - lipsa unor facilități privind acordarea de credite cu dobândă redusă, garanțiilor și a perioadelor de grație; - posibilități reduse de finanțare externă a agriculturii și zootehniei.

RECOMANDĂRI:

1. Valorificarea punctelor tari: în primul rând prin dezvoltarea activităților agricole în zona (având în vedere preponderența terenurilor agricole).
2. Înființarea unor ferme zootehnice pe bazele tradiției zootehnice din zonă și a existenței unor suprafețe mari de pășune.
3. Încurajarea asocierii și sprijinirea de culturi alternative și ecologice (având în vedere cerințele Uniunii Europene în ceea ce privește ecologizarea culturilor agricole).
4. Crearea unui sistem integrat de valorificare a produselor agricole, si zootehnice si apicole.
5. Diversificarea activităților non-agricole:
 - dezvoltarea apiculturii, cultivării ciupercilor, prelucrării fructelor de pădure, precum și a plantelor medicinale și aromate;
 - sprijinirea relansării meșteșugurilor tradiționale.

ANALIZA SWOT – ÎNVĂȚĂMÂNT

Factori	Factori pozitivi	Factori negativi
Factori interni	<p>PUNCTE TARI</p> <ul style="list-style-type: none"> - copii valoroși; - existența unei săli de sport moderne; - existența unui teren de sport multifuncțional; - vârsta medie a personalului didactic este aproape 35 de ani; - conexiune la Internet; - dotare cu calculatoare a tuturor școlilor și grădinițelor; - rețea de apa curentă în toate școlile și grădinițele; - spații de învățământ bine întreținute; - schimbul de generații coerent; - conducerea APL este sensibilă la fenomenul educației în comuna Hășmaș; - asigurarea navetei școlare a elevilor cu un microbus. 	<p>PUNCTE SLABE</p> <ul style="list-style-type: none"> - slaba implicare a familiilor ce au copii în actul decizional și administrativ al școlilor; - lipsa unor proiecte cu finanțare europeană în școlile din comună; - management ineficient în unitățile de învățământ din comuna Hășmaș; - uzura fizică și morală a tehnicii de calcul din școli; - dotarea precară a laboratoarelor din școli; - materiale didactice uzate moral; - slaba dotare a bibliotecilor școlare cu fond de carte; - grupuri sanitare aflate în exteriorul instituțiilor de învățământ; - lipsa atelierelor de practică școlară; - lipsa locuințelor de serviciu pentru cadrele didactice.
Factori externi	<p>OPORTUNITĂȚI</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea în proiecte pentru învățământul rural; - facilități de navetă a cadrelor didactice; - posibilități de perfecționare a cadrelor didactice. 	<p>AMENINȚĂRI</p> <ul style="list-style-type: none"> - individualismul familiei; - neimplicarea familiei în facilitarea muncii independente a copilului și formarea acestuia; - legislația prea riguroasă în ceea ce privește intervenția dascălului în „corecția” copilului; - slaba descentralizare a sistemului de învățământ; - slaba salarizare a personalului didactic din învățământul preuniversitar; - abandonul școlar în rândul familiilor defavorizate social, sau etnic (comunitățile de romi); - scăderea numărului de elevi.

RECOMANDĂRI:

1. Cumularea punctelor tari pentru crearea unei infrastructuri de învățământ.
2. Atragerea de fonduri interne (Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Culturii și Cultelor) și externe pentru înlocuirea materialelor didactice uzate moral și dotarea cu fond de carte.
3. Armonizarea unui sistem de management educațional care să asigure corelarea formării inițiale cu cerințele pieței muncii și ale comunității locale.
4. Promovarea învățaturii pe tot parcursul vieții: sporirea interesului angajatorilor și altor actori cheie în eficientizarea capitalului uman.
5. Dezvoltarea unor servicii de consiliere, informare și orientare privind cariera.

ANALIZA SWOT – CULTURA - SPIRITUALITATE

Factori	Factori pozitivi	Factori negativi
Factori interni	PUNCTE TARI <ul style="list-style-type: none">- toleranța și deschidere reciprocă;- tradiția culturală și spirituală păstrată azi prin oameni valoroși și talentați.	PUNCTE SLABE <ul style="list-style-type: none">- lipsa unei educații estetice în familie și școală;
Factori externi	OPORTUNITĂȚI <ul style="list-style-type: none">- interculturalitatea în spațiul rural al Hășmașului;- legăturile culturale diverse cu parteneri din țară și străinătate;- programe școlare complementare la religie;- revigorarea tradițiilor, obiceiurilor, meșteșugurilor tradiționale.	AMENINȚĂRI <ul style="list-style-type: none">- lipsa unui sprijin financiar din partea comunității și Ministerului Culturii Cultelor;- lipsa unei legislații pentru protejarea și conservarea valorilor materiale și spirituale;- neimplicarea scolii în activitățile culturale și religioase (supra -dimensionarea exagerată a programelor școlare pentru copii în detrimentul formării unei educații estetice și religioase);- lipsa timpului necesar acordat copiilor de către părinți;- frecvența slabă la programele religioase și culturale .

RECOMANDĂRI:

1. Crearea unui cadru organizat în care sursele de valoare ale comunității (familia, școala și biserica) să acționeze coerent și concertat în definirea și desăvârșirea spirituală și culturală a comunei.
2. Revigorarea obiceiurilor și tradițiilor românești în detrimentul valorilor negative importate și asimilate din Occident prin mass-media (TV, radio, ziare și reviste).

ANALIZA SWOT- SĂNĂTATE

Factori	Factori pozitivi	Factori negativi
Factori interni	PUNCTE TARI <ul style="list-style-type: none">- servicii medicale tip ambulatoriu;- cabinet medical, cu medic specializat și calificat cu domiciliul în comuna Hășmaș.	PUNCTE SLABE <ul style="list-style-type: none">- lipsa unui cabinet stomatologic;- lipsa unei farmacii, cu cadre specializate;- lipsa dotărilor cu aparatură performantă;- lipsa unor puncte de consultație medicală în satele din comună.
Factori externi	OPORTUNITĂȚI <ul style="list-style-type: none">- cadrul legislativ suportiv: legea 416/2001 cu privire la acordarea ajutorului social pentru persoanele defavorizate și care au nevoie de asistență medicală de urgență;- concesionarea cabinetelor medicale realizată conform legii.	AMENINȚĂRI <ul style="list-style-type: none">- defavorizarea mediului rural în domeniul sănătății prin politica de sănătate;- birocrăție prea mare în asigurarea serviciilor medicale;- lipsa fondurilor pentru medicamente compensate și gratuite;- slaba salarizare a cadrelor medicale, preponderat cu studii medii;- lipsa unui cadru decizional descentralizat în organizarea sistemului de sănătate;- Hășmașul are un număr din ce în ce mai mare de pensionari;- lipsa cronică a fondurilor de sănătate la nivelul țării (Ministerul Sănătății, Colegiul Medicilor, Casa de Asigurări).

PARTEA A III-A: STRATEGIA DE DEZVOLTARE A ZONEI

Strategia de Dezvoltare a Comunei Hășmaș este documentul complex elaborat pe baza Analizei socio-economice a Regiunii și Analizei SWOT.

Aceste două analize au permis determinarea unor **direcții strategice prioritare** de dezvoltare care vizează în mod direct infrastructura de susținere a activităților economice, dezvoltarea spațiului rural, dezvoltarea și promovarea turismului regional.

În cadrul fiecărei direcții de dezvoltare au fost identificate **obiective strategice** a căror realizare este urmărită prin acțiunile ce se vor întreprinde în viitor.

Strategia Comunei Hășmaș s-a realizat în corelație cu Strategia de Dezvoltare Regională a zonei de vest elaborată de ADR 5 Vest, Strategiile de Dezvoltare Județene elaborate de Prefecturi, Planurile de Amenajare Teritorială județene, Planul Urbanistic General al comunei.

Direcții strategice de dezvoltare a Comunei Hășmaș.

Au fost identificate trei mari direcții strategice de dezvoltare:

1. Dezvoltarea spațiului rural

2. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii de susținere a activităților economico-sociale

3. Dezvoltarea resurselor umane

1. Strategia acordă o deosebită importanță **dezvoltării spațiului rural**. În cadrul acestui obiectiv strategic se urmărește dezvoltarea sectorului privat, care se dorește a fi și o alternativă pentru ocuparea forței de muncă.

Spațiul rural din regiune este în cea mai mare parte puțin dezvoltat și se confruntă cu probleme economice și sociale diverse. Strategia de dezvoltare preconizează realizarea de investiții pentru creșterea calității vieții în mediul rural și dezvoltarea de activități economice bazate pe tradițiile locale.

În paralel se urmărește îmbunătățirea valorii economice a agriculturii, pentru valorificarea la un grad superior a potențialului agricol a regiunii, în scopul creării unei agriculturi intensive și nepoluante (biologice).

De asemenea se urmărește valorificarea resurselor naturale: plante medicinale, fructe de pădure.

2. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii de susținere a activităților economico-sociale are în vedere, în principal, trei aspecte: sprijinirea infrastructurii de transport, dezvoltarea infrastructurii edilitare și a celei hidrotehnice.

3. Resursele umane sunt unul din principalele puncte tari ale regiunii. Zona beneficiază de un potențial uman calificat, apt să se adapteze în cel mai scurt timp la noile cerințe ale pieței. Astfel, strategia de dezvoltare prevede măsuri pentru o mai buna ocupare a forței de muncă, prin intensificarea activităților de calificare, recalificare și reorientare a forței de muncă.

Nu în ultimul rând, se vor avea în vedere acțiuni privind îmbunătățirea calității mediului. Se urmărește reducerea poluării din zonele afectate, prevenirea și stoparea degradării mediului, educarea populației în spiritul protecției mediului.

Prin corelarea și implementarea acțiunilor prevăzute în cele trei direcții strategice se va realiza un cadru favorabil dezvoltării unei economii de piața competitive, ce va reduce rata șomajului și vor crește nivelul de trai și calitatea vieții în Comuna Hășmaș.

PARTEA A IV- A: PLANUL LOCAL DE ACȚIUNE

Cap. 1 Considerații generale

Planul Local de Acțiune (PLA) - ca instrument de planificare și implementare - conține un set de politici pe domenii de activitate ce se aplică într-un termen determinat cu scopul realizării obiectivelor generale fixate într-o strategie.

Termenul de realizare a planului local de acțiune trebuie să corespundă termenului stabilit inițial pentru implementarea Planului de Dezvoltare al comunei .

Periodic, Planul Local de Acțiune trebuie revizuit astfel încât țintele fixate să țină cont de evoluția macroeconomică la nivel național, starea economiei la nivel regional și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui. Cu cât revizuirea se face la intervale mai scurte, cu atât marja de eroare în privința evaluării resurselor la un proiect este mai mică, având în vedere că pe măsură ce se înaintează în timp variabilele economice ce trebuie luate în calcul la o prognoză economică se multiplică. Din acest motiv se recomandă ca Planul Local de Acțiune ce va fi întocmit, să fie revizuit o dată la 2 ani, chiar dacă este proiectat pentru o perioadă mai lungă.

Planul Local de Acțiune se adresează comunității locale, drept pentru care măsurile, numărul acestora și prioritizarea lor (probabil punctul cel mai sensibil din cuprinsul PLA), precum și mecanismele instituționale de aplicare trebuie să țină cont de interesele acestei comunități, respectiv de asociații ale oamenilor de afaceri, sindicate, asociații și fundații cu activitate caritabilă, culturală, de protecție a patrimoniului cultural și arhitectonic, asociații pentru protecția mediului sau / și animalelor, congregații religioase, etc.

În planul local de acțiune, orice măsură ce se concretizează într-un program, sub-program ori proiect, trebuie să țină cont de următoarele aspecte:

► concordanța dintre țintele fixate, programe, sub-programe, proiecte cu obiectivele generale cuprinse Planul de Dezvoltare

► existența unor resurse financiare limitate, condiție ce influențează modalitatea de finanțare și mecanismele juridice pe care se întemeiază un program, sub-program sau proiect. (de ex. împrumut bancar, împrumut extern, obligațiuni municipale, concesiune, vânzare, închiriere, parteneriat public-privat întemeiat pe un set de contracte de concesiune, etc.);

► evitarea efectului de evicțiune (ca noțiune economică) potrivit căruia o creștere a cheltuielilor publice determină o reducere a consumului sau a investițiilor private, în condițiile în care resursele sunt limitate. Autoritatea publică trebuie să evalueze permanent oportunitatea realizării unei investiții, nu numai în raport cu resursele sale financiare prezente, dar și cu cele viitoare, precum și cu opțiunile populației, astfel încât să încurajeze responsabilitatea comunitară și individuală, precum și parteneriatul în realizarea unui proiect de dezvoltare locală;

► gradul de popularizare (cunoaștere publică) al unui program, sub-program, proiect, prin diseminarea informației în cadrul comunității locale. În acest sens, PLA va trebui să cuprindă mecanismul dezbaterii publice la analiza programelor și sub-programelor ce urmează a fi realizate;

► implicarea părților interesate în realizarea unui program, sau proiect;

► norme de reglementare versus norme de supra-reglementare. Autoritatea locală va avea în vedere că sunt situații în care organizațiile nonprofit sau asociațiile profesionale ale oamenilor de afaceri pot fixa reguli pe baze voluntare în situația realizării unui proiect fără intervenția autorității publice, prin reglementări.

De aceea este bine să se evite supra-reglementarea. De asemenea, există situații în care, pentru realizarea unui proiect, reglementările autorității publice locale se combină cu cele voluntare, în special în cazul parteneriatului public-privat.

Cap.2 Planul Local de Acțiune

Nr. Crt	Direcții dezvoltare/ Activități	Obiective specifice	Descriere	Criterii de performanta/ indicatori	Termen
I	DEZVOLTAREA SPAȚIULUI RURAL				
1.1	Dezvoltarea economiei rurale	Diversificarea activității economice în spațiul rural	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Încurajarea asocierii și sprijinirea de culturi alternative și ecologice; ➤ Înființarea unor ferme zootehnice pe bazele tradiției zootehnice din zonă și a existenței unor suprafețe mari de pășune; ➤ Crearea unui sistem integrat de valorificare a produselor agricole, și zootehnice și apicole. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Numărul de locuri de muncă nou create; ✓ Numărul de asociații realizate; ✓ Numărul de ferme zootehnice nou înființate. 	Permanent
		Dezvoltarea resurselor umane prin îmbunătățirea instruirii profesionale a producătorilor și deținătorilor de terenuri forestiere etc	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Descurajarea tăierilor masive de păduri prin conștientizarea pericolelor ecologice. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hectare de teren împădurit (rămas nedefrișat) de la un an la altul. 	Permanent
		Atragerea de surse de finanțare nerambursabile: Phare, SAPARD, Banca Mondială	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Elaborarea de cereri de finanțare; ➤ Implementarea proiectelor finanțate. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Număr de programe scrise și implementate anual. 	Anul 2006
		Atragerea de surse de finanțare nerambursabile: fonduri structurale.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Elaborarea de cereri de finanțare; ➤ Implementarea proiectelor finanțate. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Număr de programe scrise și implementate anual. 	Anii: 2007-2010
		Diversificarea activităților non-agricole	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dezvoltarea apiculturii, cultivarea ciupercilor, prelucrării fructelor de pădure, precum și a plantelor medicinale și aromate; ➤ Sprijinirea relansării meșteșuguri-lor tradiționale. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Număr de activități non-agricole dezvoltate; ✓ Meșteșuguri relansate 	Permanent

Planul de Dezvoltare al Comunei Hășmaș, județul Arad

		Dezvoltarea serviciilor turistice în mediul rural	<ul style="list-style-type: none">➤ Dezvoltarea și revitalizarea agroturismului (introducerea satului de vacanță de la Boftei în circuitul turistic)➤ Sprijinirea asociațiilor familiale pentru a oferi produse și servicii care promovează specificul zonei;➤ Valorificarea în turism a creațiilor artizanale, meșteșugurilor populare, manifestărilor folclorice.	<ul style="list-style-type: none">✓ Numărul serviciilor agro-turistice;✓ Numărul asociațiilor care oferă servicii agro-turistice;✓ Numărul de evenimente/manifestări folclorice.	Anii: 2006-2010
--	--	---	---	--	--------------------

Planul de Dezvoltare al Comunei Hășmaș, județul Arad

Nr. Crt	Direcții dezvoltare/ Activități	Obiective specifice	Descriere	Criterii de performanta/ indicatori	Termen
I	DEZVOLTAREA SPAȚIULUI RURAL				
1.2	Creșterea standardului de viață în mediul rural	Îmbunătățirea calității vieții în mediul rural	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Asigurarea accesului populației din mediul rural la servicii de sănătate; ➤ Asigurarea accesului populației din mediul rural la servicii de educație; ➤ Asigurarea accesului populației din mediul rural la servicii de cultură; ➤ Asigurarea de ajutoare financiare pentru cadrele sanitare și didactice care doresc să se stabilească în mediul rural; ➤ Sprijin pentru tinerii care doresc să se stabilească în mediul rural. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Numărul persoanelor care beneficiază de servicii de sănătate; ✓ Numărul persoanelor care beneficiază de servicii de educație; ✓ Numărul de evenimente culturale ✓ Numărul de persoane care doresc să se stabilească în mediul rural și beneficiază de ajutor financiar. 	Permanent
II	ÎMBUNĂȚĂȘIREA ȘI DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE SUSȚINERE A ACTIVITĂȚILOR ECONOMICO-SOCIALE				
2.1	Dezvoltarea infrastructurii de acces în mediul rural	Îmbunătățirea infrastructurii de transport	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Modernizarea drumurilor de acces în zonele rurale, după cum urmează: <ul style="list-style-type: none"> – 3,1 km în localitatea Comănești – 2,27 km în localitatea Agrișu Mic – 2,81 km în localitatea Botfei – 3,27 km în localitatea Urviș de Beliu; ➤ Activități de pietruire a drumurilor comunale (DC 10, DC 11, DC 12); ➤ Modernizarea stației CFR Bocsig 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Număr de km de drum modernizat; ✓ Număr de km de drum pietruit; ✓ Stația CFR modernizată. 	Anii: 2006-2010
2.2	Dezvoltarea infrastructurii de utilități în mediul rural	Dezvoltarea infrastructurii edilitare	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Crearea și extinderea rețelei de canalizare și alimentare cu apă; ➤ Crearea și extinderea rețelei de gaz. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Aplicarea de scheme de finanțare pentru proiecte de infrastructură 	Anii: 2006-2010
		Dezvoltarea infrastructurii hidrotehnice	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Lucrări de combatere și prevenire a inundațiilor: amenajarea râurilor Clit, Urviș de Beliu, Hășmaș, Botfei 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Aplicarea de scheme de finanțare 	Anii: 2006-2010

Planul de Dezvoltare al Comunei Hășmaș, județul Arad

Nr. Crt	Direcții dezvoltare/ Activități	Obiective specifice	Descriere	Criterii de performanta/ indicatori	Termen
III	DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE				
3.1	Calificarea și recalificarea forței de muncă pentru a o face mai adaptabilă nevoilor existente pe piața muncii	Formarea de noi resurse umane corespunzătoare cerințelor pieței muncii.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizarea de cursuri de calificare și seminarii de specializare ; ➤ Utilizarea unor scheme de finanțare pentru proiecte mari și mici. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Număr de persoane calificate ✓ Număr de proiecte scrise și implementate; ✓ Număr de cursuri de calificare. 	Anii: 2006-2010
		Perfecționarea resurselor existente pentru a le face mai adaptabile pe piața muncii.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizarea de cursuri și seminarii de perfecționare; ➤ Utilizarea unor scheme de finanțare pentru proiecte mari și mici. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Număr de persoane perfecționate; ✓ Număr de proiecte scrise și implementate; ✓ Număr de cursuri de perfecționare. 	Anii: 2006-2010
		Reconversia personalului provenit din restructurarea zonelor industriale aflate în declin.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizarea de cursuri și seminarii având ca grup țintă personalul firmelor interesate de accesarea de fonduri europene. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Număr de persoane care au trecut prin procesul de reconversie. 	Anii: 2006-2010
3.2	Promovarea includerii sociale a grupurilor defavorizate	Reintegrarea socială a grupurilor defavorizate, în special a tinerilor, femeilor care se reîntorc pe piața muncii și persoanelor șomere trecute de vârsta de 45 ani.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Stimularea celor care propagă măsuri active de sprijinire a șomerilor; ➤ Sprijinirea persoanelor care doresc să înființeze sau să dezvolte activități aducătoare de venit. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Numărul persoanelor care se reîntorc pe piața muncii. 	Anii: 2006-2008

COMITETUL LOCAL

Componența Comitetului Local care împreună cu **Domnul Primar Cornel Popa** a contribuit la colectarea și prelucrarea datelor utilizate la realizarea **Planului de Dezvoltare al Comunei Hășmaș**:

Coordonator Grupuri de lucru:

Popa Cornel - Primar

Grupul de lucru nr.1 – Infrastructură

- 1.Todoca I. Ovidiu - viceprimar
- 2.Stan Gheorghe - consilier local
- 3.Radu Neculae - ing. constructor șef (Primăria Hășmaș)

Grupul de lucru nr.2 – Economic

- 1.Măgulean Maria - contabil (Primăria Hășmaș)
- 2.Crișan Marius - consilier local
- 3.Popa Ioan - patron

Grupul de lucru nr.3 – Social

- 1.Sârb Elena - referent asistent social (Primăria Hășmaș)
- 2.Tica Maria - asistent sanitar (Dispensarul uman Hășmaș)
- 3.Tigan Mirela - institutoare (Școala Generală Hășmaș)